

SAN MARCOS

Juan masakare wāiyerimasū buedea

(Mt 3.1-12; Lc 1.80; 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 ¹Marīpu magū Jesucristoya kere wereri, āsū nūgādero āārībú:

²Iripoegue Isaías Marīpūya kerere weredupuyudi, Marīpu īgū magūrē ārīdeare gojadi āārīmí. Marīpu īgū magūrē āsū ārīdi āārīmí:

Mū waaburo dupuyuro yaa kerere weredupuyubure iriugūkoa, mū waaburore āmuyudoregū.^a

³Īgū masaka marīrōgue būro gainírí merā āsū ārī weregūkumi:

“Marī Opū aariburi dupuyuro īgū aariburi maaré diayema maa ōārī maa āmurá irirosū diayemarē irika!” ārī gainīgūkumi, ārī gojadi āārīmí.^b

⁴Irasirīgu Juan masaka marīrōgue masakare wāiyepūroriwāgārigū, āsū ārī werenayupū īgūsārē:

—Mūsā űerō irideare būjawereka! Mūsā gūñarīrē gorawayuka! Deko merā wāiyesūanerā dujaka! Irasirirā mūsā űerō irideare kātīsūrākoa. ⁵Āārīpererā Judea nikū marā, Jerusalén marāde īgū wererire pērā ejañurā. Īgūsā űerō irideare Marīpūre weretaripeomakū īgū, Juan īgūsārē dia Jordán wāikūdiyague wāiyeyupū.

⁶Juāya surí camellua poari merā suadea āārīyuro. Īgūya yūjwēñarīda waibu gasiro merā irideada āārīyuro. Poreroa, mume makānūu marāyare baarikūyupū.

⁷Masakare āsū ārī werenayupū:

—Gajīgu yū pūru aaribu, yū nemoorō turagu āārīmí. Yū gapū ubu āārīgū, īgūrē

neō sūropebirikoa. ⁸Yū musārē deko merā wāiyeya. Īgū gapū Ōāgū deyomarīgū merā wāiyegūkumi. Irasirīgu Ōāgū deyomarīgū musā merā āārīnīkōāgūkumi musārē iritamubu, ārīyupū.

Juan Jesúre deko merā wāiyedea

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹Iripoere Jesús Galilea nikūma makā, Nazaret wāikūri makāgue āārādi, Juan pūroque ejayupū. Īgū ejamakū, Juan īgūrē dia Jordán wāikūdiyague wāiyeyupū.

¹⁰Īgū wāiyē odomakū, Jesús diague āārādi majānūgāgūta űmūgasi tūpamakū īayupū. Ōāgū deyomarīgū buja irirosū deyogu īgū weka dijariyupū. ¹¹Irasū waaripoe Marīpu űmūgasigū merā Jesúre āsū ārī werenīyupū: —Mū yū magū, yū maīgū āārā. Mū merā būro űsuyāa, ārīyupū.

Wātī Jesúre ārīmesādīdea

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹²Jesúre Juan wāiyeri pūrugāta Ōāgū deyomarīgū masaka marīrōgue āīayupū. ¹³Irasirīgu Jesús iroque waa, cuarenta nūrīgora makānūu marā waimūrā guarā watopegue āārīyupū. Īgū iroque āārīmakū, wātēa opū Satanás wāikūgu īgūrē ārīmesādīyupū. Marīpūre wereboerā īgūrē iritamurā ejañurā.

Jesús Galilea nikūgue masakare

buenūgādea

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴Herodes Juārē peresugue sóodobodero pūru, Jesús Galilea nikūgue masakare Marīpūya kerere weregorenagū wāgāyupū. ¹⁵Āsū ārī werenayupū:

^a 1.2 Mal 3.1 ^b 1.3 Is 40.3

—Marĩpu iripoegue: “*Āsū waarokoa*”, āridea ejasiāa. Daporare mērōgā dūyāa, ĩgūyarārē doreri ejaburo. Irasirirā musā ñerō iririre bujawereka! Musā gūñarirē gorawayuka! ĩgū masakare tauri kere gapare buremuka! āriyupũ Jesús.

**Jesús wapikurā waai wējērīmasārē
siudea**

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶Pũru Jesús Galilea wāikuri ditaru tũro waagá, Simórē, ĩgū pagũmũ Andrére bokajayupũ. ĩgūsā waai wējērīmasā āārisiā, ditarugue ĩgūsāya buidire meéyorā iriñurā. ¹⁷Jesús ĩgūsārē āsū āriyupũ:

—Nāka, yũ merā! Daporare musārē waai wējērīmasā āārĩrĩrē piri, masakare Marĩpũya kerere wererīmasā āārĩmakũ irigũkoa.

¹⁸ĩgū irasũ ārĩmakũ pérā, mata ĩgūsāya buiriyukure irota pĩkōā, ĩgū merā waakōāñurā.

¹⁹Pũru Jesús yoawayaro waa, Zebedeo pũrā Santiagore, ĩgū pagũmũ Juārē doódirugue ĩgūsāya buiriyukure āmu sãñanĩmakũ ĩāyupũ. ²⁰Jesús ĩgūsārē siuyupũ. ĩgū siumakũ pérā: “*Jāu*”, āri, ĩgūsāya doódirugue ĩgūsā pagũ Zebedeore, ĩgūrē iritamurā merā pí, Jesús merā waakōāñurā.

Wātĩ ñajāsũdi Jesũre bokatĩrĩdea

(Lc 4.31-37)

²¹ĩgū merā waa, Capernaum wāikuri makāgue ejañurā. Irogue judío masaka siuñajārĩnũ^c āārĩmakũ, Jesús ĩgūsā nerērĩ wiigue^d ñajāa, masakare buenũgāyupũ. ²²Moisés gojadeare buerimasā irirosũ buebiriyupũ. Ōārō doreri opagũ irirosũta bueyupũ. ĩgū irasũ buemakũ pérā, pégũkakōāñurā. ²³Iri wiiguere ĩgūsā merā sugũ wātĩ ñajāsũdi āārĩyupũ. Āsū āri gainiyupũ:

²⁴—Jesús Nazaretmũ, ¿nasiribu gũa pũro aarĩri? ¿Gũare peamegue béogu aarigá yári? Yũ murē ĩāmasĩkōāa. Mũ, Mũpũ iriudi, ōatarigũ āārā, āriyupũ.

²⁵Jesús wātĩrē:

—Werenĩbita! Wirika ĩgūrē! āriyupũ.

²⁶ĩgū irasũ ārĩmakũ pégũ, wātĩ masakare meemejā, naradamakũ iri, burō gainĩ, wiriakōāyupũ. ²⁷Jesús wātĩrē béowiumakũ ĩārā, āārĩpererā masaka ĩāgũka, ĩgūsā basi āsū āri gāme sērēñañurā:

—¿Ñeéno āārĩrĩ, ñeéno maama bueri āārĩrĩ i? ĩi wātēārē ĩgū turaro merā wiriidoremakũ, neō ĩgūrē tarinũgābema, āriñurā.

²⁸Mērōgā pũruta āārĩperero Galilea nikũ marā Jesús iriadea kerere péseyakōāñurā.

Jesús, Simón Pedro máñekōrē taudea

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹Jesús nerērĩ wiigue āārādi Santiago, Juan merā wiriā, Simón, Andréya wiigue waayupũ. ³⁰Simón máñekō baro nimakũrikũgo peyarogue oyayupo. Irasirirā Jesũre: “*Sĩrĩgō yámo*”, āri wereñurā. ³¹Irasũ ārĩmakũ pégũ, Jesús ĩgo pũro ejanũgā, ĩgoya mojōrē ñeā tũāwāgũnũmakũta nimakuri tariakōāyuro. Iri tarimakũ, ĩgūsārē baari ejoyupo.

Jesús wārā pũrĩrikũrārē taudea

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³²Abe ñajādero pũru ñaimejāri坡e iri makā marā āārĩpererā pũrĩrikũrārē, wātēa ñajāsũnerādere Jesús pũrogue āijañurā. ³³Irasirirā āārĩpererā iri makā marā ĩgū āārĩrĩ wii disipũrogue nerēñurā. ³⁴Jesús wārā pũrĩrikũrārē tauyupũ. Wārā wātēa masakare ñajānerādere béowiyupũ. Wātēa, Jesús Marĩpu magũ āārĩrĩrē masĩñurā. Irasirigu Jesús: “*Werenĩmerāta!*” āriyupũ.

**Jesús Galilea nikũgue masakare
budea**

(Lc 4.42-44)

³⁵Jesús gajĩnũ gapũ ñaĩtĩāweyaripoegāta yobe, iri makā

^c 1.21a Judío masaka siuñajārĩnũ, sábadō āārā. ^d 1.21 Judío masaka nerērĩ wii, sinagoga wāikuri wii āārā. Irogue ĩgūsā siuñajārĩnũ āārĩmakũ nerē, Marĩpũya werenĩri gojadea pũgue gojadeare buenama.

turo masaka marîrôgue Marîpure sêrêgû waayupû. ³⁶Simón, îgû merâmarâ merâ Jesús marîmakû îâgû, îgûrê âmagû waayupû. ³⁷Îgûrê bokagû:

—Ăârîpererâ masaka mûrê âmarâ iriama, âriyupû.

³⁸Îgû irasû ârimakû, Jesús âsû âriyupû:

—Nâka, gaji makârî ôo puro weya âârîrî makârî marâdere buegu waaduakoa. Ire iributa i ûmugue aaribû.

³⁹Irasirigu âârîperero Galilea nikûgue judío masaka nerêri wiirigue buegorenagû, wâtêa masakare ñajânerârê bêowinayupû.

Jesús kâmi boagure taudea

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰Jesús irasiriripoe sugû kâmi boagu îgû puro eja, ñadukupuri merâ ejamejâja, îgûrê sêrêyupû:

—Mu, yu pûrîrikurire tauduagu taumasîa, âriyupû.

⁴¹Îgû irasû ârimakû pégu, Jesús bûro bopoñarî merâ îgûrê îa, îgûya mojó merâ moâña, âsû âriyupû:

—Mûrê taugûra. Kâmi marîgû dujaka!

⁴²Îgû irasû ârîrî merâta kâmi yaripereakôâyuro. Irasirigu kâmi marîgû dujayupû. ⁴³⁻⁴⁴Jesús îgûrê turaro merâ âsû âriyupû:

—Gajerâ masakare mu tariadeare werebirikôaka! Paí pûrogue mûya kâmi yariadeare îgûrê îmugû waaka, îgû mûrê: “Ôaa, kâmi marîgû âârâ”, âriburo, ârîgû! Îgû irasû ârâdero pûru, Moisés gojadea pûgue sidoredeare sîka! Mu irire irimakû îârâ, masakade mûya kâmi yariadeare masîrâkuma.

⁴⁵Jesús îgûrê: “Gajerârê yu mûrê tauadeare werebirikôaka!” ârîkerepûru, kâmi boadi gapû irire masaka âârîperero marârê werepûroriyupû. Irasirigu Jesús masaka îûrô makârîguere ñajâmasîbiriyupû. Makâ tûrogue dita waanayupû. Irogue îgû âârîkerepûru, masaka âârîperero marâ îgû pûrogue îârâ ejanañurâ.

Jesús dupu buadire taudea

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 ¹Mérôgâ pûru Jesús dupaturi Capernaugue goedujaayupû. Îgû goejadero pûru, iro marâ masaka îgû wiigue âârîrîrê masîñurâ. ²Irasirirâ mata wârâ masaka iri wiire nerê, disîpûrogueta uturiwirinugâjakôâñurâ. Jesús îgûsârê Marîpûya kerere weregu iriyupû. ³Îgû wereripoe wapikurâ ûma dupu buadire Jesús pûrogue âjîñañurâ. ⁴Masaka wârâ âârimakû, îgûrê âîñajâmasîbirîñurâ. Irasirirâ iri wii wekague murîa, Jesús weka su gobe âiwea, îgû oyaro merâta îgûrê dijuñurâ. ⁵Jesús, îgûsâ îgûrê bûremumakû îâgû, buadire âsû âriyupû:

—Yu, mu ñerô irideare kâtia.

⁶Îgû irasû ârimakû pérâ, surâyeri Moisés gojadeare buerimasâ iri wiigue doarâ Jesúre âsû ârî gûñañurâ: ⁷“¿Nasirigu îî îgû werenîrî merâ Marîpûre ñerô ârîrî? Masaka ñerô irideare neô sugû masakû kâtîmasîbirikumi. Marîpu sugûta masîkumi”, ârî gûñañurâ. ⁸Jesús îgûsâ gûñarîrê îâmasî, âsû âriyupû:

—¿Nasirirâ irasû gûñarî musâ?

⁹¿Naásû ârîrî gapû diasaberi îî buadire: “Yu, mu ñerô irideare kâtia”, ârîrî, o “Wâgânugâ, mu oyarore âîkôa waaka!” ârîrî gapû diasaberi? ¹⁰Yu âârîpererâ tígû i ûmugue âârîrârê îgûsâ ñerô irideare Marîpu dorero merâ kâtîmasîa. Irasirigu îî buadire taugûra, musârê irire masîdoregu, âriyupû. Irasû ârî odo, buadire âriyupû:

¹¹—Yu mûrê âsû ârâ: Wâgânugâ, mu oyaderore âîkôa, mûya wiigue waaka!

¹²Îgû irasû ârîrî merâta âârîpererâ masaka îûrô wâgânugâ, îgû oyaderore âî, waakôâyupû. Irasiririre îârâ, îâgûka, Marîpûre: “Ôâtaria mu, neô âsû iririnorê îâñamerâ âârîbû”, ârî, usyari sîñurâ.

Jesús Levîre siuidea

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³Pûru Jesús dupaturi ditaru tûrogue waayupû. Irogue wârâ masaka îgû

puro nerēmakū iāgū, iğūsārē bueyupu. ¹⁴Puru iro āārādi waa, Alfeo magūrē Leví^e wāikugure iğū moārī taribugue doagure iāyupu. Iğū romano marā opure niyeru wajaseabosagu āārīyupu. Jesús iğūrē iā:

—Nāka, yu merā! ārīyupu.

Iğū irasū ārīmakū pēgu, Leví wāgānugā, iğū merā waakōāyupu.

¹⁵Jesús Levíya wiigue waamakū iārā, wārā niyeru wajaseabosarimasā, gajerā ñerō irirāde iğūrē t̄yañurā. Levíya wiigue eja, Jesús iğūsā merā iğū buerā merā baa doanīyupu. ¹⁶Jesús iğūsā merā baa doanīmakū iārā, fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasāde Jesús buerārē āsū ārīñurā:

—ĈNasirigū m̄sārē buegu niyeru wajaseabosarimasā, ñerō irirā merā iiri, baari?

¹⁷Iğūsā irasū ārīmakū pēgu, Jesús ārīyupu:

—Pūrīrī marīrā kūrīrimasūrē āmabema. Pūrīrikurā gapu iğūrē āmama. Yu: “Ōārā āārā”, ārī gūñarē siugū aaribiriba. “Ñerō irirā āārā”, ārī gūñarā gapure siugū aaribū, ārīyupu.

Jesúre bererimarē sērēñadea

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸Juan buerā, fariseo bumarāde bererā iriñurā. Irasirirā gajerā masaka Jesús puro eja, iğūrē sērēñañurā:

—Juan buerā, fariseo bumarā buerire t̄yarāde Marīp̄re buremurā berenama. ĈNasirirā m̄ buerā gapu iğūsā irirosū iriberi?

¹⁹Jesús iğūsārē yuñyupu:

—Sugu mojōsiadi bosenu irimakū, iğū siuanerā iğū merā āārīrā, berebirikuma. ²⁰Puru iğūrē gajerā āāmakū, buro bujawereri merā bererākuma.

²¹Masaka maama suríro gasiro merā buğñerē seretúbirikuma. Irasū seretúmakū, maama gasiro iğūsā

koeadero puru, t̄āneeō, buğñerē wārī gobe yeguenemomakū irikoa.

²²Waimurā gasiro merā iridea ajuri buğ ajurigue maama iğui dekore diribirikuma. Irasū dirimakū, maama iğui deko pāmu, buğ ajuro sēraturabiri, ooreakōākoa. Irasiriro iğui deko, ajurode kōmoko. Irasirirā maama iğui dekore maama ajurogue diriro gāamea, ārīyupu^f.

Siuñajārīnu āārīmakū, Jesús buerā trigo yerire tūrīdea

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³Sunu, judío masaka siuñajārīnu āārīmakū, Jesús trigo otedero watope waamakū, iğū buerā trigo yerire tūrī, koro, baawāğañurā^g. ²⁴Fariseo bumarā, Jesús buerā irasirimakū iārā, Jesúre ārīñurā: —Ĭaka! ĈNasirirā siuñajārīnurē moādorebirikerepuru, m̄ buerā irasū yārī?

²⁵Jesús iğūsārē yuñyupu:

—ĈIripoegue opu David iğū merāmarā merā uaboagu, iğū irideare buibiriri? ²⁶Iğū merāmarā merā Marīp̄ya wiigue ñajāa, Marīp̄ iūrō peyari p̄ duparure baadi āārīmī. Abiatar paía opu āārīripoe irasiridi āārīmī. Marīp̄ paía āārimerārē: “Ĭri p̄ duparure baabirikōāka!” ārīdi āārīmī. David gapu paí āārībirikeregu, irire baagu, Marīp̄ iūrō iğū dorerire tarinugāgū meta iridi āārīmī, ārīyupu.

²⁷Irasū ārī odo, āsū ārīyupu doja:

—Iripoegue Marīp̄ masakaya āārīburire siuñajārīnurē iğūsārē pídi āārīmī. Masaka gapu inonorē iğūsā iriburire doremasibema. ²⁸Yu āārīpererā t̄iğū āārīsīā, siuñajārīnurē masakare gajino iğūsā iriburire doremasīa, ārīyupu Jesús.

Jesús mojō díweredire taudea

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 ¹Gajinu Jesús judío masaka nerērī wiigue ñajāyupu doja. Iri wiigue

^e 2.14 Leví pe wāi opayupu. Iğūta Mateo wāikuyupu. / ^f 2.22 Fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā iripoegue marā iriunadeama bueri, maama bueri merā buemorēduamakū iāgū, irasū ārīyupu Jesús.

^g 2.23 Deuteronomio 23.25: Moisés gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībū: “Sugu masaku gajiguya pooegue waagū, iğūya mojōrī merāta trigo yerire tūrī, koro, baaburo. Wiirimajī merā diti āabirikōāburo”, ārī gojasūdero āārībū.

sugu masaku diayema mojó gapu diíweredi áariyupu. ²Fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā Jesúre iāduripítuya: “Siuñajárĩnu āārā, irasirirā ī mojó diíweredire ĩgū taumakū ĩgūrē weresārā!” āri gūñañurā. ³Jesús mojó diíweredire:

—Wāgānugā, masaka iūrōgue ejanugāgū aarika! āriyupu. ⁴Irasū āri odo, gajerā iri wii āārĩrārē āsū āri serēñayupu:

—¿Siuñajárĩnrē Marĩpu marĩrē ñeēnorē iridoreyuri, oārĩrē, o ñerĩrē, masakare taurire, o wējērĩrē?

Īgūsā gapu ĩgūrē yujubiriñurā.

⁵Irasirĩgu Jesús ĩgūsārē guari merā iāyupu. Īgūsā pémasĩduabirimakū iāgū, bujawereyupu. Irasirĩgu mojó diíweredire:

—Muya mojóre soeoka! āriyupu.

Īgū irasū ārimakū pégu, soeoyupu. Īgū soeomakū, ĩgūya mojó oākōāyuro. ⁶Irire iārā, fariseo bumarā iri wiigue āārānerā wiria, Herodes merāmarā merā nerē: “¿Nasirisĩā, marĩ ĩgūrē wējērākuri?” āri gāme werenĩñurā.

Jesús ditaru turogue wārā masakare buedea

⁷Jesús gapu ĩgū buerā merā ditaru turogue waakōāyupu. Gajerā masaka Galilea nikū marā wārā ĩgūrē tuyañurā.

⁸Judea nikū marā, Jerusalén marā, Idumea nikū marā, dia Jordán wāikūdiya gaji koepu marā, gajerā Tiro, Sidón wāikuri makārĩ turo marāde Jesús iriri kerere pérā, ĩgūrē iārā ejañurā. ⁹⁻¹⁰Jesús wārā pūrĩrikurārē taugu iriyupu. Īgū irasū taumakū iārā, āārĩpererā pūrĩrikurā ĩgū purogue ejanugāñurā ĩgūrē moāñamurā. Irasirĩgu, ĩgūsā wārāgora āārimakū iāgū, Jesús ĩgū buerārē suru doódirure āmudoreyupu, masaka ĩgūrē kũñarōgāgora ejanugābirikōāburo, āriĩgū.

¹¹Wātēa ĩgūrē iā, ĩgū iūrō ñadukupuri merā ejamejā:

—Mu ũmugasigue marā Opu magū āārā, āri gainĩñurā.

¹²Īgūsā irasū ārimakū, Jesús wātēārē turaro merā:

—Yaamarē werenĩmerāta! āriyupu.

Jesús pe mojóma pere su gubu peru pērebejarā ĩgū buedoregu pímurārē beyedea

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³Gajĩnu Jesús buúru wekague murĩa, ĩgū gāāmerārē siiyupu. Īgū siuumakū pé, ĩgū puro nerēñurā. ¹⁴Irasirigu Jesús pe mojóma pere su gubu peru pērebejarā ĩgū merā āārimurārē, Marĩpuya kerere ĩgū buedoremurārē beyeyupu. ¹⁵Īgūsārē ĩgū turarire siyupu, pūrĩrikurārē tau, wātēa masakare ñajānerādere béowiuburo, āriĩgū.

¹⁶Āsū wāikurā āārĩñurā: Simón wāikugu āārĩyupu. Īgūrēta “Pedro” wāiyeyupu Jesús. ¹⁷Gajigu Santiago, ĩgū pagumu Juan ĩgūsā Zebedeo wāikugu pūrā āārĩñurā. Jesús ĩgūsārē “Boanerges” wāiyeyupu. “Boanerges”, ārĩrō: “Bupua masā”, āriđuaro yāa. ¹⁸Gajerā: Andrés, Felipe, Bartolomé^h, Mateo, Tomás, Santiago āārĩñurā. Santiago, Alfeo magū āārĩyupu. Gajerā: Tadeo, Simón āārĩñurā. Simón, celote wāikuri bumū āārĩyupu. ¹⁹Gajigu Judas Iscariote wāikugu āārĩyupu. Īgūta Jesúre wējēduarāguere ĩgūrē imubu āārĩyupu.

Jesús: “Wātĩ turari opami”, āri werewuadea

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

Puru Jesús ĩgū buerā merā su wiigue ñajāyupu. ²⁰Dupaturi wārā masaka ĩgū puro nerēñurā doja. Irasirigu Jesús, ĩgū buerā merā baamasĩbiriyupu. ²¹Jesúya wererā irasū waarĩre pérā: “Nĩārōtāriakōākumi”, āriñurā. Irasirirā gajerogue ĩgūrē āiāduarā ejadiñurā.

²²Gajerā Moisés gojadeare buerimasā Jerusalēgue merā aaranerā āsū āriñurā:

—Īĩ, wātēa opu Beelzebú ñajāsũdi āārĩmi. Irasirigu Beelzebú turari merā wātēārē béowiumi, āriñurā.

²³Īgūsā irasū ārimakū pégu, Jesús masakare siu, su keori merā āsū āri wereyupu:

^h 3.18 “Bartolomé”, ārĩrō: “Tolomé magū”, āriđuaro yāa. ĩgūta Natanael wāikugu āārĩdi āārĩmi. San Juan 1.43-51: Jesús Natanaere siiudea kere āārā.

—¿Nasirigu Satanás igũ basita béowiubokuri? ²⁴Su nikũ marã igũsã basi dukawari gãmekêarã, pereakõäkuma. ²⁵Su wii marã igũsã basi dukawari gãmekêarã, pereakõäkuma. ²⁶Satanás igũyarã merã dukawari gãmekêagũ, igũ basita yuwarikudijakõäkumi.

²⁷Neõ sugũ masakũ, turaguya wiire igũrê siapuroribirikeregũ, igũ oparire êmagũ ñajãmasibirikumi. Igũrê siadero purũgũ merê igũyare êmasasikumi, arĩyupũ. Jesús wãti nemorõ turagũ aãrã, arĩgũ, irasũ arĩyupũ.

²⁸Pũgũ aũ arĩnemoyupũ:

—Musãrê diayeta werea. Marĩpu aãrĩpereri masaka ñerõ iririre, igũsã ñerõ arĩ werenĩrdere kãtĩmasĩmi. ²⁹Õagũ deyomarĩgũrê igũsã ñerõ arĩ werenĩmakũ tamerãrê neõ kãtibirikumi. Irasũ waja opanĩkõãrãkuma, arĩyupũ.

³⁰Igũsã igũrê: “Wãti ñajãsũdi aãrĩmi ñĩ”, arĩ werewuari waja irasũ arĩyupũ Jesús.

Jesús pago igũ pagupũrã merã igũrê iãgõ ejadea

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹Igũ iro aãrĩripoe Jesús pago, igũ pagupũrã merã ejayupo. Igũ aãrĩrĩ wii disĩpũrogueta ejanũgãja, iro aãrĩrãrê Jesúsẽ siudoreñurã. ³²Irasirĩã Jesús pũro doarã igũrê arĩñurã:

—Mũpo, mũ pagupũrã disĩpũrogue mũrê amará ejañurã.

³³Jesús gapũ aũ arĩyupũ:

—¿Noã aãrĩrĩ yũpo, yũ pagupũrã?

³⁴Irire arĩ odo, igũ pũro doarãrê ñã, aũ arĩyupũ:

—Ñĩsã, yũpo, yũ pagupũrã irirosũ aãrĩma. ³⁵Marĩpu gããmerĩrê irirãno, yũ pagũmũ, yũ pagũmo, yũpo irirosũ aãrĩma, arĩyupũ.

Jesús oterimasũ keori merã buedeã

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

4 ¹Gajĩnũ Jesús ditaru tũrogue buenũgãyupũ doja. Masaka wãrã igũ pũro nerẽñurã. Igũsã wãrã nerẽmakũ ñã, Jesús doõdirugue mũrĩñajãa,

eja doayupũ. Masaka ñmparogue dujanũgãñurã igũ buerire pẽmurã. ²Irasirigu wãri keori merã igũsãrê aũ arĩ bueyupũ:

³—Õãrõ pẽka! Sugũ oterimasũ igũ oterire otegu waakumi. ⁴Igũ irire meẽwasiriwãgãmakũ, gaji yeri maague yurikoa. Iro yuriadea yerire mirã eja, baapeokõäkuma. ⁵Gaji yeri ãtãyerikũrogue yurikoa. Iro nikũ sĩmerẽrõgã aãrĩmakũ, iri yeri mata puriadikoa. ⁶Puriñajãdi, pũrũ abe asimakũ nugũrĩ marĩsã, ñãĩ, boakõãkoa. ⁷Gaji yeri pora watopegue yurikoa. Pora gapũ puritarimãrĩa, iro yurideã yerire wẽjẽkõãkoa. Irasiriro ãka marĩrĩta boakõãkoa. ⁸Gaji yeri õãrĩ nikũgue yurikoa. Iri yeri puri, masã, õãrõ ãkakukoa. Suñu treinta yeri, gajĩñu sesenta yeri, gajĩñu cien yeri ãkakukoa, arĩyupũ.

⁹Irire were odo:

—Gãmpĩrĩ oparã, yũ wererire pẽduripĩka! arĩyupũ Jesús.

Jesús buerã igũrê: “¿Nasirigu keori merã bueri?” arĩ sereñideã

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰Masaka waadero pũrũ, Jesús suguta aãrĩmakũ ñãrã, igũ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã, gajerã igũ merã aãrĩrãde iri keori merã bueadeare:

—¿Naásũ arĩñũaro iriari, gũare mũ bueadea? arĩñurã. ¹¹Irasũ arĩmakũ pẽgũ, Jesús igũsãrê arĩyupũ:

—Marĩpu igũyarãrê doregũ aãrĩrĩrê iripogue masibirideare musãrê masĩmakũ yãmi. Yũ gajerãrê igũrê bũremumerã gapure keori merã dita buea. ¹²Irasirĩã Marĩpu iririre ñãkererã, ñãmasĩbema. Igũyare pẽkererã, õãrõ pẽmasĩbema. Marĩpu, igũsã ñerõ iriri gapure pirĩmakũ ñãgũ, kãtibokumi, arĩyupũ.

Jesús oterimasũ keori merã igũ

bueadeare: “Aũ arĩñũaro yãa”, arĩ weredeã

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³Jesús gaji igũsãrê arĩnemoyupũ doja:

—¿Musá, iri keori merá yu bueadeare pémasiberi? Irire pémasímerá, ¿nasiri gaji gapure pémasíbokuri? ¹⁴Marípuya kerere weregu, oteri yerire otegu irirosú áarími. ¹⁵Suráyeri masaka buriri maa irirosú áaríma. Marípuya kerere péadero puru, oteri yeri iri maague yuridea yerire mirá baapeoderosú, wátëa opu Satanás aari, ígüsá péadideare émapeokóami. ¹⁶⁻¹⁷Gajerá masaka útayerikuri yeba irirosú áaríma. Ígüsá Marípuya kerere usuyari merá péma. Irire pékererá, oteri yeri útayerikurogue yuriadero puru, puri nugurí purinajábiriderosú waama. Irasirirá mérögá puru ígüsá Marípuya péduari waja gajerá ígüsárë ñeró irimakú íará, o ñeró tarirá, ígüsá péadeare pirikóama. ¹⁸Gajerá masaka porakuri yeba irirosú áaríma. Marípuya kerere péma. Irire pékererá, oteri yeri porakurogue yuriadero puru, pora gapu puritarimuría wējēderosú, ¹⁹i umuma gapure buró gūnaríkuma. “Wári opará óaró áarírakoa”, ári gūnarí, gajinoré buró gāamenemori Marípuya kerere péadideare kátimakú yáa. Otediñu ñuka marídiñu irirosú ñujama. Irasirirá Marípuya iribema. ²⁰Gajerá masaka óarí nikú irirosú áaríma. Marípuya kerere óaró péduripíma. “Óāgoráa”, ári, Marípuya óaró yáma. Irasirirá otediñu wári ñukakurosú áaríma. Suráyeri treinta yeri, gajerá sesenta yeri, gajerá cien yeri ñukakurosú áaríma, áriyupu Jesús.

Jesús síāgodiru keori merá buedea
(Mt 5.15-16; Lc 8.16-18)

²¹Gaji Jesús árinemoyupu doja:
—Masaka síāgodirure áia, dupa kúma dokague, o káiríro dokaguedere píbiríkuma. Ubu gapu umarógue siukuma, óaró síāgoburo, áaríá. ²²Masaka íāberogue duripídeare síāgorogue íāmasiró irirosú áarípereri masaka masíbirideare masísúrokoa. Irasiriro yayedea irirosú neó áaríbiríkua. ²³Gāmpírí opará, yu wererire óaró péduripíka!

²⁴Irasú ári ódo, ásu árinemoyupu doja:
—Musá périre óaró pémasíka! Mérögá pémasíduará, mérögá pémasírakoa. Wáro pémasíduará, wáro pémasírakoa. Marípu ígüya kerere musá pémasíduaropá pémasíríre sígukumi. Irasú áarímakú, wáro pémasíduarárë sínemogukumi. ²⁵Irasirigu ígüya kerere óaró pémasírárë wári pémasírí sínemogukumi. Gajerá pémasímerá gapure ígüsá pémasíadideare émasúrākuma. Irasirirá neó pémasímerá áarírākuma, áriyupu.

Oteri masári keori merá buedea

²⁶Irasú ári ódo, gaji keori merá buyupu doja:
—Marípu ígüyarárë doreri ásu áará. Sugú masaku ígüya poeegue oteri yerire meéwasirigu irirosú áará. ²⁷Ígü irasú meéwasiriadero puru, ñami merá kárikumi. Puru boyoripoe yobekumi. Umurí, ñamirí taríkua. Ígü oteadea yeri puri masákoa. Ígü gapu irire: “Irasú waakoa”, ári masíbiríkumi. ²⁸Iri yeri yeba poekague áarísíá, puri, purí wiripurori, puru dupañerígá wiri, ñuka yeri deyoakoa. Purugue pama óaró ñuka buribejakoa. ²⁹Iri buribeja odomakú íá, ígürë moāboerárë irire sea duripímurárë iriukumi, áriyupu Jesús.

Jesús mostaza wáikuri yegá puri masádea keori merá buedea
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰Irasú ári ódo, gaji árinemoyupu doja:
—Marípu ígüyarárë doreri, ¿ñeéno irirosú áaríkuri? ¿Ñeéno keori merá weregukuri? ³¹I irirosú áará. Suye oteriye mostaza wáikuri yegárë oterosú áará. Iri oteri yegá áarípereri oteri yeri nemoró mérí yegá áará. ³²Irasú áarikerero, otemakú, puru yukú wádi ñupurí padi masákoa. Irasirirá mirá irigu ñupurígue, yusurogue ígüsáya surí suakuma, áriyupu Jesús ígü buerárë, ígüsá merá áarírádere.

Jesús masakare keori merá buenadea
(Mt 13.34-35)

³³Jesús masakare ásu buenayupu. Marípuya kerere weregu, wári keori

merā masaka pémasirōgueta buenayupũ.
³⁴Īgūsārē buegu, keori merā dita
 buenayupũ. Īgũ buerā merā dita
 āārīgũ gapũ: “Āsũ ārīduaro yāa iri”, ārī
 werenayupũ Īgūsārē.

Jesús mirũ, makūrīrē toemakũ iridea
 (Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵Jesús masakare oteri keori merā
 bueadeanũ naĩmējāripoe Īgũ buerārē āsũ
 ārīyupũ:

—Nāka, ditaru sikoepugue taribujarā!

³⁶Īgũ irasũ ārīmakũ pé, masakare
 seretu, Īgũ sãñadea doódirugue
 murĩñajāa, Īgārē āi taribujakōāñurā.
 Gajerā gaji doóriduparu merā
 wapikũwāgāñurā. ³⁷Īgūsā taribujaripoe
 mirũ buro waa, makūrī Īgūsāya
 doódirure páñajāmītiakōādiyuro. Buro
 goero waayuro Īgūsārē.

³⁸Jesús gapũ wejaturoma
 doaripērōgue peyari gasiro merā ēótu
 kārībejakōāyupũ. Irasirirā Īgũ buerā
 Īgārē āsũ ārī yobeñurā:

—¿Guare buegu, mũ ĩāberi? Marĩ

mirĩmurā yāa, ārīñurā. ³⁹Īgūsā irasũ
 ārīmakũ pégu, Jesús wāgāñugā, mirūrē,
 makūrīdere toedoreyupũ:

—Iropāta, toeaka! ārīyupũ. Īgũ irasũ

ārīmakũ, mirũ, makūrī buro waadea
 toedijapereakōāyuro.

⁴⁰Þũũ Jesús Īgũ buerārē ārīyupũ:

—¿Nasirirā güĩri musā? ¿Yũre
 buremurĩ opaberi dapa musā iropā
 güĩrā?

⁴¹Īgūsā gapũ buro guka, āsũ ārī gāme
 werenĩñurā:

—¿Neémũno masakũ āārĩrĩ ĩ? Mirũ,
 makūrīgueta Īgārē tarinugābea, ārīñurā.

Jesús Gerasamurē wātēa ñajānerārē
béowiudea

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 ¹Jesús Īgũ buerā merā ditarure
 taribuja, Gerasa¹ marāya nikũgue
 ejayupũ. ²Jesús doódirugue āārādi
 majāñugāripoe sugũ masakũ wātĩ
 ñajāsũdi, masāgoberi watopegue āārādi

Jesũre bokatĩrĩyupũ. ³Īgũ masāgoberi
 watopegue āārīgũ āārĩyupũ. Neó
 sugũ Īgārē pũguburi merā, kōmedari
 merādere siapímasĩbiriñurā. ⁴Wári Īgũya
 guburire, mojórdĩdere kōmedari merā
 siapínadiñurā. Īgūsā siapĩriku, Īgūsā
 siadeadarire tũātaswasi béonokōāyupũ.
 Neó sugũ Īgārē tarinugāmasĩbiriñurā.

⁵Ūmurĩku, ñamĩriku buurĩgue,
 masāgoberi watopegue gainĩgorenayupũ.
 Īgũ basita ũtayeri merā Īgũya dupũre pá
 kāmĩtũnayupũ. ⁶Jesũre yooarogeta ĩāgũ,
 ũmawāgārĩ, Īgũ ĩũrō ñadukupuri merā
 ejamejāyupũ. ⁷⁻⁸Jesús ārĩyupũ:

—Wātĩ, mũ ñajādire wirika!

Irasũ ārīmakũ pégu, buro gainĩrĩ merā
 āsũ ārĩyupũ:

—Jesús, ũmugasigue āārĩpererā
 nemoró turagu magũ, ¿nasiribu yári
 mũ yũre? Mũpũ ũmugasigue āārīgũ
 péuro murē sērēa. Yũre poyarikũmakũ
 iribirikōāka!

⁹Jesús Īgārē sērēñayupũ:

—¿Naásũ wāĩkuri mũ?

—Wārā āārā gua. Irasirĩgu Legiõn
 wāĩkua yũ, ārĩyupũ.

¹⁰Irasũ ārĩ odo, Jesũre buro sērēyupũ
 doja:

—Guare i nikūrē béowiubirikōāka!

ārĩyupũ. ¹¹Iro buũru þũro wārā yesea
 āma baarā iriñurā. ¹²Īgūsārē ĩārā, wātēa
 Jesũre sērēñurā:

—Guare yeseaguere ñajādolegũ iriuka!

¹³—Jáu, Īgūsārēta ñajārā waaka!

ārĩyupũ Jesús wātēārē. Īgũ irasũ
 ārīmakũ, masakũguere āārānerā
 wiria, yesea dos mil āārĩrārē
 ñajāñurā. Īgūsā ñajāmakũ, yesea ũma
 mirēbuāa, ditarugue meébia dijāa, mirĩ
 boapereakōāñurā.

¹⁴Irasũ waamakũ ĩārā, yeseare
 korerimasā gũkari merā ũmadujāa,
 Īgūsāya makā marārē, iri makā turo
 marādere wererā waañurā. Īgūsā
 weremakũ pérā, masaka āārĩpererā:
 “¿Naásũ waāyuri?” ārĩ, ĩārā ejañurā.
¹⁵Jesús þũro ejarā, wātēa ñajāsũdi
 āārādire iro doagure ĩāñurā. Surĩro

¹5.1 Gerasa, Gadara wāĩkuri makārĩ Decápolis wāĩkuri nikũgue āārĩyuro.

sānadi, ōārō pémāsīrī merā āārīyupū.
Masaka īgūrē iārā, būro guīnūrā.

¹⁶Jesús masakure wātēārē béowiuadeare
īānerā yeseare waadeadere wereñūrā.

¹⁷Irire pérā, Gerasa marā Jesúre:

“Waaka guaya nikūrē!” ārīñūrā.

¹⁸Īgūsā irasū ārīmakū pégu, Jesús
doódirugue mārīñajāyupū. Īgū
mārīñajāmakū, wātēa ñajāsūdi āārādi
Jesúre: “Yūde mū merā waaduakoa”, ārī
sērēadiyupū. ¹⁹Īgū irasū ārīmakū pégu,
Jesús īgūrē āsū ārīyupū:

—Yū merā waabirikōāka! Mūya
wiigie goedujāaka! Mūrē mū Opū ōārō
iriadeare, īgū bopoñarī merā iādeare
mūya wii marārē weregu waaka!
ārīyupū.

²⁰Īgū irasū ārīmakū pégu, Decápolis/
wāikurogue waa, iroma makārī
marārē āārīpereri Jesús īgūrē irideare
werenugāyupū. Āārīpererā īgū wererire
pérā, péguakakōāñūrā.

**Jesús Jairo magōrē, gajego nomeō
īgūya surīrore moāñagōrē taudea**
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹Jesús Gerasa marāya nikūgue āārādi
doódirugue mārīñajāa, gajī koepūgue
taribujakōāyupū. Īgū irogue ejamakū iā,
ditaru tūrogue wārā masaka īgū pūro
nerēñūrā. ²²Īgū irogue āārīripoe sugū
judío masaka nerērī wii oparā merāmū
Jairo wāikūgu ejayupū. Jesúre iāgū,
īgūya guburi pūro ñadukūpuri merā
ejamejāya, īgūrē būro sērēyupū:

²³—Yū magō kōmobogue iriamo.
Mūya mojōrī merā ñapeo, igore taugu
aerika! Mū irasirimakū, okagokumo,
ārīyupū. ²⁴Īgū irasū ārīmakū pégu,
Jesús īgū merā waayupū. Īgū waamakū,
wārā masaka īgūrē kūñarōgā tuuyañūrā.
²⁵Īgūsā watopegue sugo nomeō pe
mojōma pere su gubu peru pērēbejari
bojorigora dí wiriri merā pūrīrikūgo
āārīyupū. ²⁶Wārā kúrīrimasā igore
kúrīkererū, neō taribiriyupū. Igo
niyeru opadideare āārīpereri īgūsārē
wajaripeokerepū, sōō gapū būro

waayuro. ²⁷⁻²⁸Igo, Jesús pūrīrikurārē
tauire péyupo. Irasirigo masaka
watopegue waa: “Īgūya surīrore yū
moāñamakū, pūrīrī yūre tarirokoa”,
ārī guñarī merā, Jesús pūpū gapū
ejanugā, īgūya surīrore moāñayupo.
²⁹Mata igo dí wiriadea tariakōāyuro.
“Yūre pūrīrī tarikoa”, ārī péñayupo.

³⁰Igo moāñamakūta, Jesús īgū turao
merā sugo pūrīrikūgoe tauadeare
masikōāyupū. Irasirigu masakare
gāmenugā iā:

—¿Noā yaa surīrore moāñarī? ārīyupū.

³¹Īgū irasū ārīmakū pérā, īgū buerā
īgūrē ārīñūrā:

—¿Mū iāberi? Wārā masaka mūrē
kūñarōgā tuuyama. ¿Nasirigu īgūsārē:
“¿Noā yūre moāñarī?” ārī sērēñarī?

³²Jesús gapū masaka āārīpererārē
īāyupū, īgūrē moāñadeore iābokabu.

³³Jesús igo pūrīrikuri tariadeare
masīmakū iā, guī naradari merā
īgūya guburi pūro ñadukūpuri merā
ejamejā, āārīpererire diaye ārīrī merā
werepeokōāyupū.

³⁴Jesús igore ārīyupū:

—Mū yūre būremurī opāa. Irasirigo
mū pūrīrikurire tausūa. Ūsuyari merā
waaka! Mū pūrīrikūadea tariakōāa,
ārīyupū.

³⁵Jesús irasū ārīripoe Jairoya wiigie
āārānerā ejañūrā:

—Mū magō kōmoakōāmo. Iropāta
marīrē buegure garibonemoka! ārīñūrā.

³⁶Īgūsā irasū ārīkererū, Jesús
Jairore āsū ārīyupū:

—Gūibirikōāka! Būremurī opaka yūre!

³⁷Irasirigu Jesús masakare:

“Aaribirikōāka!” ārī, Pedro, Santiago, īgū
pagūmū Juārē siiu, Jairoya wiigie īgūsā
merā waayupū. ³⁸Iri wiigie ejaḡ, wārā
masaka būro busūro orerārē bokajayupū.

³⁹Jesús, wiigie ñajāa, īgūsārē āsū
ārīyupū:

—¿Nasirirā musā iropā busūro oreri?
Igo majīgō boabemo. Kārīgō yámo.

⁴⁰Īgū irasū ārīmakū pérā, īgūrē
būrīñūrā. Irasirigu Jesús āārīpererārē

/ 5.20 Gerasa, Gadara wāikuri makārī Decápolis wāikuri nikūgue āārīyuro.

wiriadoreyupũ. Īgūsā wiriadero purũ, majīgō pagusāmarārē, Īgũ merāmārārē igo peyargogue siiu ñajāyupũ. ⁴¹Ñajāja, igo mojōrē ñeā, igore:

—Talita, cumi, ārīyupũ. “Talita, cumi”, ārīrō: “ ‘Majīgō, wāgānugāka!’ ārā”, ārīduaro yāa.

⁴²Īgũ irasũ ārīmakũta, majīgō wāgānugā, waamasīyupo. Igo pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari bojori opago ārīyupo. Masaka, igo masāmākũ ĩārā, ĩagukatarīakōāñurā.

⁴³Jesús gapũ Īgūsārē turaro merā:

—Igo masādeare gajerārē werebirikōāka! ārīyupũ. Irasũ ārī odo, igo pagusāmarārē: “Īgore baari ejoka!” ārīyupũ.

Jesús Nazaregue goedujádea

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6 ¹Purũ Jesús iro aārādi Īgũya nikūgue goedujāyupũ. Īgũ buerāde Īgũ merā waañurā. ²Judío masaka siuñajārīnũ aārīmakũ, Jesús Īgūsā nerērī wiigue ñajāa, masakare buenugāyupũ. Wārā masaka iro aārīrā Īgũ buemākũ pērā, péguakakōāñurā:

—¿Noógue bueyuri ĩi iropā masību?

¿Noā Īgūrē iropā masīrīrē sīyuri, Īgũ turari merā iri ĩmuburire? ³Īi taboa merā gajino irigu aārīmi. María magũ, Santiago, José, Simón, Judasā tīgũ aārīmi. Īgũ pagupūrā nomede oō marīya makāta aārīma, ārī gāme werenīñurā Īgūsā basi. Irasirirā Īgūrē būremudubirīñurā.

⁴Jesús gapũ Īgūsārē ārīyupũ:

—Āārīpererogue sugũ Marīpũya kerere weredupuyugure gajerā būremuma. Īgũya nikũ marā, Īgũya wererā, Īgũya wii marā gapũ Īgūrē būremubema, ārīyupũ.

⁵Irasirigu iro aārīgũ, wári Marīpũ turari merā iri ĩmubiriyupũ. Surāyerita pūrīrikurārē Īgũya mojōrī merā ñapeo tauyupũ. ⁶Iro marā Īgūrē būremubirimakũ ĩāgũ, gukatarīakōāyupũ. Purũ iri makā tũroma makārī marārē buegũ waayupũ.

Jesús Īgũ buerārē buedoregu iriudea

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷Irasirigu Jesús Īgũ buerā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarērē siiu

neeō: “Yu turari merā wātēa masakare ñajānerārē béowiurā waaka!” ārī, Īgūsā aārīpererārē pērā dita dukawa iriyuyupũ.

⁸Īgūsārē iriugu, gajino baari, aju, niyeru āiadorebiriyupũ. Īgūsā tuari yuku direta āiadoreyupũ. ⁹Īgūsā sñāari merā dita waadoreyupũ. Gaji Īgūsā surī sñāaburi āiadorebiriyupũ. ¹⁰Āsũ ārīyupũ:

—Sugũ musārē oārō bokatīrīñeāmakũ, Īgũya wiita dujaka! Iri makārē wiri waarāgue iri wiire wirika! ¹¹Su makā marā musārē gāamebirimakũ ĩārā, musā werenīrīrē péduabirimakũ ĩārā, iri makārē tariwāgā, iri makāma nikūwera musāya guburigue tuadeare mojēbéokōāka! Īgūsā musārē gāamebiri waja irasirika, Īgūsārē Marīpũ wajamoāburire pémasiburo, ārīrā! Yu musārē diayeta werea. Marīpũ aārīpererā ñerārē wajamoārīnũ ejamakũ, Sodoma, Gomorra marārē wajamoārō nemorō Īgūsārē wajamoāgukumi, ārīyupũ.

¹²Īgũ irasũ ārādero purũ, waakōāñurā.

Waa, masakare: “Musā ñerō irideare bujawereka! Musā gũñarīrē gorawayuka!” ārīñurā. ¹³Irasũ aārīmakũ, wārā wātēa masakare ñajānerārē béowiñurā. Wārā pūrīrikurārē uye merā wākā, tauñurā.

Juan masakare wāiyerimasũ boadea

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴Āārīperero marā masaka Jesús Īgũ iriri kerere péseyakōāñurā. Herodes, Galilea nikũ marā opude péyupũ. Irire pégu, āsũ ārīyupũ:

—Juan masakare wāiyerimasũ boadigue masādi aārīkumi. Irasirigu turari merā wári iri ĩmurīrē irikumi, ārīyupũ.

¹⁵Gajerā gapũ ārīñurā:

—Īgũ, Elías iripoegue Marīpũya kerere weredupuyudi aārīkumi.

Gajerā ārīñurā:

—Īgũ, sugũ iripoeguemu, Marīpũya kerere weredupuyudi irirosũ aārīgũ aārīkumi, ārīñurā.

¹⁶Herodes irire pé, āsũ ārīyupũ:

—Īgũ, Juan aārīkumi. Yu Īgūrēta Īgũya dipurure dītītādorebũ. Daporare dupaturi masākumi doja, ārīyupũ.

17-18 Juan boaburi dupuyuro Herodes ïgũ pagũm Felipe marãpore ãma, ïgore marãpokudi ããrimí. Igo Herodías wãikudeo ããrimó. ïgũ irasirimakũ ãã, Juan Herodere:

—Mu pagũm marãpore marãpokũgũ, Marĩpu dorerire tarinũgãgũ yãa, ãrĩdi ããrimí. ïgũ irasũ ãrĩrĩ waja Herodes ïgũyarã ãmarẽ Juãrẽ peresu iridoredi ããrimí.

19-20 Herodías gapũ Juãrẽ pũrĩsũgũ ããdeo ããrimó. Irasirigo ïgũrẽ wẽjẽduadeo ããrãdimo. Herodes gapũ Juãrẽ: “Õãrĩrẽ irigũ, õãgũ ããrimí”, ãrĩ gũña, buremurĩ merã ïgũrẽ gũidi ããrimí. Juan weremakũ pẽgũ, bure gũnarikudi ããrimí. Irasũ gũnarikukeregũ, usũyari merã ïgũ wererire pẽdi ããrimí. Irasirigo ïgũrẽ wẽjẽdorebiridi ããrimí. Irasirigo Herodías ïgũrẽ wẽjẽduakerego, wẽjẽdoremasibirideo ããrimó. 21 Pũrũ Herodías ïgũrẽ wẽjẽduadeo ããrĩsã, õãrõ bokadeo ããrimó. Herodes ïgũ deyoadeanũ ããrimakũ, ïgũya nikũ marã oparãrẽ, ïgũyarã surara oparãrẽ, gajerã Galilea marã oparãdere siu, ïgũsã merã bosebãadi ããrimí. 22 ïgũ siuanerã merã baari taribugue baaripoe Herodías magõ ñajãa, ïgũsã ãũrõ baya ãmudeo ããrimó. Igo baya ãmumakũ ããrã, Herodes, ïgũ siuanerãde usũyanerã ããrimã. Irasirigo Herodes ïgore ãrĩdi ããrimí:

—Mu gããmerĩnorẽ sërẽka yure! Mu sërẽrĩrẽ murẽ sũgura, ãrĩdi ããrimí.

23 Irasirigo iro ããrĩrã pẽuro: “Ãrĩgatoro marĩrõ mu sërẽrõsũta murẽ sũgũkoa. Yu oparĩ, yaa nikũ ããrĩrĩ deko ejatuaropã murẽ sũgũkoa”, ãrĩdi ããrimí. 24 ïgũ irasũ ãrimakũ pẽgo, ïgo pago pũro waa, sërẽñadeo ããrimó:

—¿Ñeonorẽ sërẽgokuri yũ?

—Juan masakare wãiyerimasũya dipurure sërẽka! ãrĩ yũjũdeo ããrimó.

25 Igo pago irasũ ãrimakũ pẽgo, mata opũ Herodes pũrogoe waa, ïgũrẽ ãrĩdeo ããrimó:

—Daporata Juan masakare wãiyerimasũya dipurure ditiã, soropa wãripa merã sãmakũ gããmekoa.

26 Igo irasũ ãrimakũ, opũ Herodes bure bujaweredi ããrimí. ïgũ siuanerã pẽuro:

“Mu sërẽrĩrẽ murẽ sũgura”, ãrãdi ããrĩsã, gũyasirĩgũ, ïgore: “Mu sërẽrĩrẽ sibirikoa”, ãrimasibiridi ããrimí. 27 Irasirigo mata ïgũyagu surarare peresu iriri wiigue Juãya dipurure ditiã ãiwãgãridorego iriudi ããrimí. 28 Irasirigo surara irogoe waa, Juãya dipurure ditiã, soropa merã ããdi ããrimí. ããja, Herodías magõrẽ wiadi ããrimí. ïgũ ïgore iripare wiamakũ, ñeã, ïgo pagore ãã sãdeo ããrimó.

29 Juan buerã ïgũrẽ waadea kerere pẽrã, irogoe waa, ïgũya dupũre ãiwãgã, yãañurã.

Jesús cinco mil ãmarẽ baari ejodea
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jesũs ïgũyare buedoregũ iriuanerã ïgũ pũro goedujajarã, ïgũsã iriadeare ïgũsã masakare bueadeare werepeokõañurã.

31 ïgũsã goedujajadero pũru, wãrã masaka ïgũsã pũro gãmeñajãrã ejañurã. Irasirirã Jesũs buerã baamasibirĩñurã. Irasirigo Jesũs ïgũsãrẽ:

—Nãka, marĩ dita masaka marĩrõgũ siuñajãrã! ãrĩyupũ. 32 Irasirigo Jesũs ïgũ buerã merã doodirugue murĩñajãa, ïgũsã dita masaka marĩrõgũ waakõañurã.

33 ïgũsã waamakũ ããrã, wãrã masaka Jesũre ããmasĩñurã. Irasirirã ããrĩpereri makãrĩ marã maague waa, Jesũs ejaburogoe ãmajasiañurã. 34 Jesũs doodirugue sãñadi majãñũgãja, wãrã masakare ãyupũ. ïgũsãrẽ ããgũ: “Ãsã oveja sugũ ïgũsãrẽ koregũ opamerã irirosũ ããrĩma”, ãrĩ gũñayupũ. Irasirigo ïgũsãrẽ boponãrĩ merã ãã, wãrĩ buenũgãyupũ. 35 Ñamika ããrimakũ, Jesũs buerã ïgũ pũro waa, ïgũrẽ ãrĩñurã:

—Õõ masaka marĩrõgoe ããrã. Ñamikague ããrĩsã. 36 Irasirigo masakare waadoreka! Makãrĩgũ, makãrĩ tũroma wiirigũ baari wajarirã waaburo. Marĩ õõguere baari opabea, ãrĩñurã.

37 Jesũs gapũ: —Musã ïgũsãrẽ baari sika! ãrĩyupũ.

ïgũ irasũ ãrimakũ pẽrã:

—¿Gũã ïgũsã baaburire wajarirã waamakũ gããmekuri? ïgũsã baaburi doscientos ñurĩ moã wajataropã wajakũrokoa, ãrĩñurã.

³⁸ Jesús ìgùsàrē àrìyupù:
—¿Dìfíkù pá duparu opari mùsà? Ìàrà waaka!

—Jáú, àrí, baarire ìàrà waa:
—Su mojóma pá duparu ààrà, waaí pērāta ààríma, àrīñurā.

³⁹ Irasirigù Jesús ìgùsàrē àrìyupù:
—Masakare tá weka boje yebori dita doayodoreka! ⁴⁰ Irasirirā su yebore cien, gajì yebore cincuenta doajañurā. Ààrìpererā irasù dita doajañurā. ⁴¹ Ìgùsā eja doaperemakù, Jesús su mojóma pá duparu, pērā waaire àí, ùmugasigùe ìāmu, Marìpùre: “Mùrē usuyari sīa”, àrìyupù. Àrì odo, iri pá duparure pea, ìgù buerārē sīyupù, masakare gueredoregù. Waaidere irasùta iriyupù, ààrìpererārē gueredoregù. ⁴² Irasirirā ààrìpererā òārò baayapiakòāñurā. ⁴³ Pùru ìgùsā baadúáadeare Jesús buerā seasārā, pe mojóma pere su gubu peru pērēbejari puuirigora tñudoboñurā. ⁴⁴ Pá duparure baanerā: nome, majírā keoña marìrò ùma diretta keomakù, cinco mil gora ààrīñurā.

Jesús deko weka waadea
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Pùru Jesús ìgù buerārē doódirugue mùrīñajādore, Betsaida wāikuri makāgùe ìgù dupuyuro taribujadoreyupù. Ìgùsā taribujariپoe Jesús masakare: “Òārò waaka!” àrì seretuyupù. ⁴⁶ Seretu odo, buúrugue Marìpùre sērēgù mùrīayupù. ⁴⁷ Naìwāgàrìriپoe Jesús sugùta buúru wekague ààrìyupù. Ìgù buerā gapu ditaru dekogora ààrīñurā. ⁴⁸ Mirù ìgùsàrē taribujamasíña marìrò ìgùsā díaye wējēpumakù ìayupù Jesús. Pùru boyo mùrìrìriپoe ditarugue buaja, deko weka ìgùsā pùro aari, ejanugā, ìgùsàrē tariwāgābu irirosù iriyupù. ⁴⁹ Ìgù irasù deko weka ejanugāmakù ìàrà: “Masaku boadi wātì ààrími”, àrì gūña, búro gùkari merā gainíñurā. ⁵⁰ Ààrìpererā ìgùrē ìàrà, búro gùkañurā. Ìgùsā gùkamakù ìāgù, mata Jesús ìgùsàrē àrìyupù:
—Gūñaturaka! Yeta ààrà. Gūimerāta!

⁵¹ Ìgù irasù àràdero pùru, ìgùsā sāñadiru doódirugue mùrīñajāyupù. Ìgù mùrīñajāmakùta, mirù toeakòāyuro. Irasù waamakù ìàrà, ìāgukatariakòāñurā. ⁵² Ìgù pá duparure Marìpù turari merā iri imuadeare pémásibirīñurā. Ìgùyamarē òārò pémásiturabirīñurā.

Jesús Genesaret marārē pūrìrikurārē taudea
(Mt 14.34-36)

⁵³ Jesús doódirugue mùrīñajāmakù, ìgù merā taribuja, Genesaret^k wāikuri nikùgùe eja, doódirure siatúpau majākòāñurā. ⁵⁴ Ìgùsā majāmakù, mata masaka Jesùre ìāmasiñurā. ⁵⁵ Irasirirā ìgùsāya nikù ààrìpererogù ùmawāgā, pūrìrikurārē ìgùsā peyari merāta ìgù ààrìrògùe àijañurā. ⁵⁶ Ààrìperero ìgù waarò ìgù ejaburi dupuyuro paga makārì marā, mutā makārìgā marā, makārì túro marāde pūrìrikurārē wiiri dispùrorogùe àiwiupñurā. Ìgùsā pùro ìgù ejamakù ìā, ìgùrē:

—Mña surìro yuwa diretta ìgùsàrē moāñadoreka! àrì sērēñurā. Irasirirā ààrìpererā ìgùya surìrore moāñarā ìgùsā pūrìrikuadeare tarisùñurā.

Masakare ñerā waamakù iririre buede
(Mt 15.1-20)

7 ¹ Pùru fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasāde Jerusalégue ààrānerā eja, Jesús pùro nerēñurā. ² Irasù nerērā, ìgùsā: “Baaburi dupuyuro mojókoeka!” àrìdeare surāyeri Jesús buerā mojókoero marìrò baamakù ìàrà, ìgùsàrē werewuñurā. ³ Fariseo bumarā, ààrìpererā judío masaka ìgùsā ñekúsamarā iriunaderosù ìgùsāya mojórìrē mojókoepùrori baanañurā. ⁴ Ìgùsā baari duarogùe ejanerāde mojókoepùrorisīā, baanañurā. Wári gajì ìgùsā ñekúsamarā iriunadeare ìrītuyañurā. Irasirirā ìgùsā ñekúsamarā: “Àsù dita irika!” àrìdeare irirā, ìgùsā iiríriduparure, ìgùsā iiríburi

^k 6.53 Genesaret wāikuri nikù, Galilea wāikuri ditaru túro ààrìyuro.

duripiriduparure, ïgūsāya kōmesororire, ïgūsā doaripērīrē koenañurā. ⁵Irasirirā fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasāde Jesúse āsū ārī sērēñañurā:

—¿Nasirirā m̄ buerā marī ñekūsāmarā iriunaderosū baaburi dupuyuro mojkōeberi? ārīññurā.

⁶Jesús ïgūsārē āriyup̄:

—Musā masaka ïāberogue ñerō iririkurā, irigatorikurā āārā. Iripoegue Marīp̄ya kerere weredupuyudi Isaiás musā dapora irigatorire gojaḡu, diayeta āsū ārī gojadi āārīmī:

Masaka ïgūsāya disi merā yure òārō werenikererā, ïgūsāya gūñarīgue yure neō b̄remubema.

⁷Irasiriro ïgūsā yure b̄remurā nerērī wajamāa. ïgūsā bueri, ȳ doreri meta āārā. Masaka doreri āārā, ārī gojadi āārīmī.¹

⁸Irasirirā musā ñekūsāmarā iriunaderosū irimurā Marīp̄u dorerire pirikōāa, āriyup̄u Jesús.

⁹Āsū ārīnemoyup̄u doja:

—Musā ñekūsāmarā doredeare irituyarā, Marīp̄u doreri gap̄ure beókōāa. ¹⁰Iripoegue Moisés āsū ārī gojadi āārīmī: “M̄p̄ure, m̄p̄ore b̄remuka! Suḡu ïgū pagusāmarārē ñerō werenīgū wejēdoresūgukumi”, ārī gojadi āārīmī. ¹¹Musā gap̄u masakare āsū ārī buea: “Suḡu ïgū paḡure, o ïgū pagore: ‘Ȳ musārē s̄iboadeare Marīp̄ure s̄ipeokōāb̄u. Irasiriḡu musārē iritamumas̄ibirikoa’, ārīmakū òāgorāa”, ārī buea. ¹²Musā masakare irasū ārī buerā, masakare ïgūsā pagusāmarārē iritamubirimakū yāa. ¹³Irasirirā musā ñekūsāmarā p̄ideare gajerārē irire irituyadorerā, ïgūsārē Marīp̄u doreri gap̄ure ubu ïamakū yāa. Gajī wārī irinorē yāa, āriyup̄u Jesús fariseo bumarārē.

¹⁴Irasū ārī odo, Jesús masakare siiu, āsū āriyup̄u:

—Ȳ wererire āārīpererā òārō p̄kūñū, p̄ka! ¹⁵Masakaya disiḡue ñajāri ïgūsārē ñerā waamakū iribeā. ïgūsāya disi wiriri gap̄u, ïgūsārē ñerā waamakū yāa. ¹⁶Gāmip̄ūrī oparā, ȳ wererire p̄durip̄ika! āriyup̄u. ¹⁷P̄ur̄u

Jesús masaka merā āārādi, wiiḡue ñajākōāyup̄u. Irogue ïgū buerā ïgū keori merā wereadeare sērēñañurā. ¹⁸Ïgūsā sērēñamakū p̄eḡu, āriyup̄u:

—¿Musāde p̄emasiberi dapa?

Āārīpereri baari masakaya disiḡue ñajāri, ïgūsārē ñerā waamakū irimasibeā. ¿Irire p̄emasiberi musā? ¹⁹Ïgūsā baadea ïgūsā gūñarīgue ñajābeā. ïgūsāya paru gap̄u ñajāa, p̄uru tariwiria, āriyup̄u. Irire ārīgū: “Āārīpereri baari òārī āārā”, ārīgū iriyup̄u. ²⁰Gajī ārīnemoyup̄u doja:

—Masaka ïgūsā gūñarīgue opari gap̄u, ïgūsārē ñerā waamakū yāa. ²¹Ïgūsā gūñarīgue ñerī oparā, āsū āārīma. Ñerī gūñarā, gajerā marāposā nomerē gāmebirarā, nome merā ñerī iririkurā, masakare wejēbeorā, ²²gajerāyare yajarā, gajīḡu oparinorē b̄uro uaribejarā, gajerārē ñerō irirā, ārīgatorā, ñerā, gajino oparārē ïaturirā, gajerārē ñerō kere wererā, “Gajerā nemorō āārā ȳ”, ārī gūñakererā p̄emasirī marīrō irirā āārīma. ²³Iri āārīpereri ñerī masaka gūñarīgue opari ïgūsārē ñerā waamakū yāa, āriyup̄u Jesús ïgū buerārē.

Judío masako āārībeo Jesúse b̄remudea (Mt 15.21-28)

²⁴P̄ur̄u Jesús iro āārādi waa, Tiro, Sidón wāikuri makārī t̄rogue ejayup̄u. Irogue eja, su wiiḡue ñajāyup̄u masaka ïgū āārīrōrē mas̄ibirikōāburo, ārīgū. Irasirikereḡu, mas̄ikōāsuyup̄u. ²⁵Sugo nomeō wātī ñajāsūdeō pago ïgū ejadeare p̄ego, mata ïgū p̄uro waa, ïgūya guburi p̄uro ñaduk̄puri merā ejamejāyup̄o. ²⁶Igo judío masako āārībeo āārīyup̄o. Igo deyoadea makā Sīrofenicia wāikuri makā āārīyuro. Jesús p̄uro ñaduk̄puri merā ejamejāja, ïgūrē s̄er̄eyup̄o:

—Wātīrē beówiuka ȳ magōrē!

āriyup̄o. ²⁷Jesús igore āriyup̄u:

—Wii op̄ p̄ūrā baarire ēma, diayéare ejomakū òābea.

²⁸Igo ïgūrē ȳj̄yup̄o:

—Irasūta āārā ȳ Op̄u. Irasū āārīkerer̄u, diayéaguetā baari peyaro

¹7.7 Is 29.13

doka majirā baawasiridijurire baaboema, ārīyupo.

²⁹Jesús igore ārīyupu:

—Mū ōārō ujuua. Irasirigo muya wiiigie goedujāaka! Wātī mū magōrē űājādi wirisiami, ārīyupu.

³⁰Īgū irasū ārādero puru, igoya wiiigie goedujāa, igo magōrē peyarogue oyagore bokajayupo. Wātī igore űājādi wirisiayupu. Irasirigo tariyupo.

**Jesús sugu werenirī kukugure
gānipū pēbire taudea**

³¹Jesús Tiro wāikuri makā turogue āārādi dupaturi wiri, Sidón wāikuri makārē tariwāgā, Decápolis wāikuri nikūrē tariwere, Galilea wāikuri ditarugue ejayupu doja. ³²Iroque ejamakū iā, iro marā sugu gānipū pēbire werenirī kukugure Jesús puro āia:

—Muya mojōrī merā űapeoka īgūrē! ārī sērēñurā. ³³Irasirigu Jesús masaka iābero gapu īgūrē āia, mojōsūrī merā pēbiya gānipūrīrē soesóo, síku eopeo, īgūya nedirure moñayupu. ³⁴Puru űmugasigie iāmu, siuñājānugāja, āsū ārīyupu:

—Efata! ārīyupu. “Efata”, ārīrō: “Toyoka!” ārīduaro yāa.

³⁵Īgū irasū ārimakūta, pēbiya gānipūrī toyokōāyuro. Mata īgūya nediru turadea niirōāmakū, ōārō werenímasīyupu.

³⁶Jesús gapu īgūrē taumakū iānerārē: “Gajerārē werebirikōāka!” ārīyupu. Īgū: “Werebirigorakōāka!” ārikerepuru, īgūsā gapu gajerārē werepeokōāñurā. ³⁷Buro iāguka, usuyari merā āsū ārīñurā:

—Āārīpererire ōārō yāmi. Gānipū pémerārē ōārō pémakū yāmi. Werenímasīmerādere ōārō werenímasīmakū yāmi, ārīñurā.

**Jesús cuatro mil űmarē baari ejodea
(Mt 15.32-39)**

8 ¹Puru dupaturi wārā masaka Jesús purogue nerēanerārē baari peremakū iāgū, īgū buerārē siiu, ārīyupu:

²—Ūrenugora waāa, iisā masaka yu merā āārīrō. Īgūsārē baari perekōāa.

Irasirigu īgūsārē bopoñarī merā iāa. ³Surāyeri yorogue aarinerā āārīmā. Īgūsā baamerārēta īgūsāya wiiirigie goedujāadoremakū, maa dekota turabiriakōābokuma, ārīyupu.

⁴Īgū irasū ārimakū pērā, īgū buerā yujuñurā: —ĀNasirisīā, ōō masaka marīrōguere baari boka ejobokuri marī īgūsārē?

⁵Jesús īgūsārē sērēñayupu:

—ĀDīfku pá duparu opari musā?

—Su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejari duparu opaā, ārī yujuñurā.

⁶Irasirigu Jesús masakare yebague doadore, iri pá duparure āi, Marīpūre: “Murē usuyari sīa”, ārīyupu. Irasiri odo, pá duparure pea, īgū buerārē sīyupu, masakare gueredoregu.

⁷Waaigādere mērāgā opañurā. Jesús īgūsāgārē āi, Marīpūre: “Murē usuyari sīa”, ārī, iridere īgū buerārē masakare gueredoreyupu.

⁸Āārīpererā irire baayapiakōāñurā. Puru īgūsā baaduāadeare Jesús buerā su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejari puuiri seasā utudoboñurā. ⁹Iro baanerā: nome, majirā keoña marīrō űma direta keomakū, cuatro mil gora āārīñurā. ¹⁰Puru Jesús īgūsārē seretu, īgū buerā merā doódirugue murīñajāa, Dalmanuta wāikuri makā turogue waayupu.

**Fariseo bumarā Jesús Marīpū turari
merā iri ĩmudoredea
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)**

¹¹Puru fariseo bumarā Jesús merā werenirā ejañurā. Irasū ejarā: “Marīpū turari merā iri ĩmurīrē irika!” ārīñurā. “Īgū irire irimasībi, Marīpū iriudi meta āārīmi”, āriduarā, irasū ārīñurā. ¹²Īgūsā irasiridoremakū pēgu, Jesús buro bujawereri merā siuñājānugāja, ārīyupu:

—Musā dapura marā masaka, ĩnasirimurā Marīpū turari merā iri ĩmurīrē iāduarī? Diayeta musārē werea. Marīpū turari merā iri ĩmurīrē musā iūrō neō iribirikoa, ārīyupu.

¹³Īgūsārē irasū ārī odo, īgūsā iro nīrōta, doódirugue murīñajāa, ditaru sikoepugue taribujakōāyupu īgū buerā merā.

**Jesús Fariseo bumarā, Herodeya
bumarā űerī buerire weredea
(Mt 16.5-12)**

¹⁴Iroque taribujarā, īgūsā baaburire kātikōāñurā. Doódirugue suruta

pá opañurā. ¹⁵Irasirigu Jesús igūsārē goepeyari merā wereyupū:

—Fariseo bumarā, Herodeyarāya pá wemasārī morērīrē òārō pémasika! āriyupū.

¹⁶Īgū buerā gapū Īgū irasū ārīrīrē pémasīmerā, igūsā basi āsū āri gāme werenīñurā:

—Marī pá opabirimakū iāgū, irasū ārīkumi, ārīñurā.

¹⁷Jesús, Īgūsā irasū ārīrīrē masīkōāyupū. Irasirigu igūsārē āriyupū:

—ĈNasirīrā: “Pá opabea”, āri gāme werenīrī? ĈMasīberi? ĈPémasīberi musā dapa? ¹⁸ĈKoye opakrerā, iāberi? ĈGāmpīrī opakrerā, péberi? ĈYū irideare gūñaberi musā? ¹⁹ĈYū cinco mil masaka ūmarē pe mojóma pá duparure yū dukawa sīdeare gūñaberi? Īgūsā baayapiadero pūru, Ĉdífku puuiri igūsā baaduáadeare seasā ūtūdobori? āriyupū Jesús.

—Pe mojóma pere su gubu peru pērēbejarī puuiri, āri yūñurā.

²⁰Īgūsā irasū ārīmakū pégu:

—Pūru su mojóma pere gajī mojó peru pērēbejarī pá duparure cuatro mil masakare yū sīdero pūru, Ĉdífku puuiri igūsā baaduáadeare seasā ūtūdobori?

—Su mojóma pere gajī mojó peru pērēbejarī puuiri, āri yūñurā.

²¹Īgūsā irasū āri yūñmakū, igūsārē:

—ĈMusā irire gūñakererā, pémasīberi dapa? āriyupū Jesús.

Jesús Betsaidamūrē koye iābire taudea

²²Ditarure taribuja, pūru Betsaida wāikuri makārē ejañurā. Īgūsā irogue ejamakū iārā, iro marā sugū koye iābire Jesús pūro āia:

—Mūya mojó merā moñānaka, Īgūrē taridoregu! āri, būro sērēñurā. ²³Īgūsā irasū ārīmakū pégu, Jesús koye iābiya mojóre ñeā, iri makā tūrogue igūrē tūāwāgā, sīku merā igūya koyere eoepoyupū. Irasiri odo, igūya mojóri merā igūrē ñapeo:

—ĈMūrē gajino deyorī? āri sērēñayupū Jesús. ²⁴Īgū iāpā, iādiyupū. Irasirigu Jesúre:

—Masakare iādāa. Īgūsā yuku irirosū deyorā waanamakū iāa, āriyupū.

²⁵Īgū irasū ārīmakū, Jesús dupaturi igūya mojóri merā igūya koyere ñapeoyupū doja. Iropāgueta āārīpereri òārō deoyuro igū iāmakū. ²⁶Irasirigu Jesús igūrē:

—Mūya wiigue diayeta goedujaakōāka! Makāguere waabirikōāka! I mūrē yū iriadeare gajerā masakare iro āārīrārē werebirikōāka! āriyupū.

Pedro Jesúre: “Mū Cristo āārā”, āri weredea

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷Pūru Jesús Īgū buerā merā Cesarea Filipo wāikuri makā tūro āārīrī makārīgue waañurā. Maa waagū, igū buerārē āsū āri sērēñayupū:

—Masaka yūre, Ĉnaāsū āri gūñarī? āriyupū.

²⁸Īgū buerā igūrē yūññurā:

—Surāyeri mūrē: “Juan, masakare wāiyerimasū āārīmi”, ārīma. Gajerā: “Elías āārīmi”, gajerā: “Marīpūya kerere weredupuyurimasā merāmū āārīmi”, ārīma, ārīñurā.

²⁹—Mūsāko yūre, Ĉnaāsū gūñarī? āri sērēñayupū.

Pedro igūrē yūñyupū:

—Mū, Marīpū iriudi, Cristo āārā, āriyupū.

³⁰Īgū irasū ārīmakū, Jesús igūsārē:

—Yū āārīrikurire gajerārē werebirikōāka! āriyupū.

Jesús igū boaburire weredea

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹Pūru igūsārē āsū āri buenūgāyupū: —Yū āārīpererā tīgū būro ñerō tarīgukoa. Judío masaka mūrā, paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā yūre gāāmemerā yūre wējērākuma. Yūre wējēkererūru, ūrenū waaró merā masāgūkoā doja, āriyupū Jesús.

³²Īgūsārē pémasīma òārō wereyupū. Īgū irasū ārīmakū pégu, Pedro gapū Jesúre gajero gapū āiñanūgā, igūrē turaro merā: “Irire āribirikōāka!” āriyupū. ³³Jesús gapū gāmegoronūgā, igū buerārē iā, Pedrore āriyupū:

—Satanás, yū pūrore wirika! Mū, Marīpū yūre dorerire kāmudānūgu

yáa. Mu gūnarī, Marīpu gūnarī āārībea. Masaka gūnarōsū gūnáa mu, āriyupu.

³⁴ Irasū āri odo, masakare, ĩgū buerārē siiu, āriyupu:

—Sugu yure tuyaduagu ĩgū iriduarire piriburo. Irasirigū yure tuyari waja curusague pábiatú wējēsūbu irirosū āārīkeregu, neō piriro marīrō yure tuyanikōāburo. ³⁵ Sugu i ũmugue ĩgūya okari direta maĩgū, peamegue waagukumi. Gajigu yure buremugū, Marīpu masakare tauri kerere ĩgū wererī waja gajerā ĩgūrē wējēkerepuru, ĩgū gapu tarigukumi.

³⁶ Sugu masakū i ũmumarē āārīpereri opakeregu, ĩgū boari puru waaburi gapure gūnabiri waja peamegue waagū, ōārīrē neō wajatabirikumi. ³⁷ Irasirigu peameguere wiriduagu, i ũmu opari merā neō wajarimasībirikumi. ³⁸ Dapora marā ñerā Marīpure gāāmemerā āārīma. Noō yure, yu werenírīrē masikererā, gūyasírīrī merā yure: “Masībea”, ārīmakū, yude gūyasírīrī merā ĩgūsārē: “Masībea”, ārīgukoa. Yu āārīpererā tīgū, Yuru gosewasiriri merā, ĩgūrē wereboerā ōārā merā i ũmugue Dupaturi aarigū, yure gūyasírīnerārē yude gūyasírīgukoa, āri weryupu Jesús ĩgūsārē.

9 ¹ Jesús ārinemoyupu doja: —Diayeta musārē werea. Surāyeri musā ōōguere āārīrā, musā boaburo dupuyuro, Marīpu ĩgū turaro merā ĩgūyarārē doreri aarimakū ĩārākoa, āriyupu.

Jesús ĩgū deyori gorawayudea
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Jesús, su mojóma pere gaji mojó suru pērēbejarinārī puru Pedrone, Santiagore, Juārē ũmarī buúrugue ĩgūsā direta siiu murīayupu. Irogue ĩgūsā ĩūrō ĩgū deyori gorawayuakōāyupu. ³ ĩgūya suríro goseriñe, ōārō borero waayuro. Neō sugo nomeō surí koego irasū boreri waamakū irimasīgō mámo. ⁴ Irasū waaripoeta iripoegue marā Moisés, Elías deyoanugā, Jesús merā weretamunímakū ĩāñurā. ⁵⁻⁶ Irasirirā burō gūñurā. Pedro naásū ārimasībirisīā, Jesúre:

—Guare buegu, marī ōō āārīmakū ōatariduáa. Irasirirā ure wiigā irirāra. Muya wii, Moiséya wii, Elíaya wii irirāra, āriyupu. ⁷ ĩgū irasū ārīripoe su yebo mikāyebō dijari ĩgūsārē túbiakōāyuro. Iri yebo poekague Marīpu āsū āri werenímakū péñurā:

—Īi yu magū, yu maĩgū āārīmi. ĩgūrē ōārō péka!

⁸ Irasū ārīmakū, Pedrosā gāmenugā ĩūrā, Moisére, Elíare ĩābirinūrā. Jesús direta nímakū ĩāñurā.

⁹ Puru Jesús buúru wekague ĩgūrē waamakū ĩādeare: “Gajerārē werebirikōāka!” āri dijariyupu.

—Yu āārīpererā tīgū boa, masādero purugue irire gajerārē wereka! āriyupu.

¹⁰ Irasirirā ĩgū doreaderosūta gajerārē werebirikererā, ĩgūsā basī gāme āsū āri sērēñāñurā:

—“Yu boa, masādero puru”, ārīgū, ĩnasirigu irasū ārayuri? ārīñurā.

¹¹ Irasirirā Jesúre āsū āri sērēñāñurā:

—ĪNasirirā Moisés gojadeare buerimasā: “Cristo, Marīpu iriubu aariburi dupuyuro Elías aaripurorigukumi”, ārīrī? āri sērēñāñurā.

¹² Jesús ĩgūsārē yujuyupu:

—Musā ārirosūta Eliata aaripurorigukumi, āārīpererire āmuyubu. Marīpuya werenírī gojadea pūgue yure āārīpererā tīgūrē waaburire āsū āri gojasūdero āārībú:

Īgūta burō ñerō tarigukumi.

Masaka ĩgūrē gāāmebirikuma, āri gojasūdero āārībú.^m

¹³ Yu gapu musārē: “Elías ejasiami”, ārā. ĩgū irasū ejamakū, masaka ĩgūsā gāāmerō iriduarire ĩgūrē ñerō irima. ĩgūrē waaburire iripoegue Marīpuya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta ĩgūrē irisiama, āriyupu Jesús Pedrosārē.

Jesús sugu majīgūrē wātī ñajāsūdire taudea

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús Pedrosā merā buúrugue āārādi dijajagu, gajerā ĩgū buerā purō

wará masaka neréanerārē bokajayupū.
Moisés gojadeare buerimasāde āārīñurā.
Īgū buerā merā gāme guaseorā iriñurā.
15 Puru Jesúre iārā, āārīpererā iāguka,
Īgū puro ūmawāgā, Īgūrē oādoreñurā.

16 Jesús Īgū buerārē:

—¿Ñeéonorē gāme guaseoari, musā
Īgūsā merā? āri sērēñayupū.

17 Īgū sērēñamakū pégu, sugū Īgūsā
watope āārīgū Jesúre āriyupū:

—Buegu, murē yu magūrē wātī
ñajāsūdire āiriabū. Wātī Īgūrē
wereníbirimakū irinami. 18 Noó
Īgū waaró wātī Īgūrē yebague ñeā
meépiunokōāmi. Īgū irasirimakū
Īgūya disigue sūmu wiri, Īgūya
guikare kūrīduúta, buanokōāmi.
Yu mū buerārē: “Majīgūrē wātīrē
béowiubosaka!” āradabū. Neó
bokatūbirama, āriyupū.

19 Jesús Īgūsārē āriyupū:

—Musā yure buremurī
opabirigorakōā. ¿Noópā yoaripoe musā
merā āārīgukuri? ¿Noópā yoaripoe musā
yure buremubirire guñaturagukuri?
Majīgūrē oó gapū ārika! āriyupū.

20 Irasirirā majīgūrē Jesús puro āiñurā.
Īgū puro āñjamakū, wātī Jesúre iāgū,
majīgūrē narada, yebague tūrūjamejā,
sūmutumakū iriyupū. 21 Irasū waamakū
iāgū, Jesús Īgū pagure sērēñayupū:
—¿Dípoegue āsū waanugārī Īgū?
āriyupū.

Īgū pagū yujuyupū:

—Majīgūgāgueta irasū āarimī. 22 Wātī
Īgūrē wējēduagu peamegue meémejā,
diaguedere meébiamakū irinami.
Irasirigu mū guare iritamumasīgū,
bopoñarī merā iā, guare iritamuka!
āriyupū Jesúre.

23 Jesús āriyupū Īgūrē:

—Marīpū, mū yure buremumakū iāgū,
mūya āārīburire irigu, āārīpererire
irimasimī, āriyupū.

24 Īgū irasū ārimakū pégu, majīgū
pagū āsū āri gainiyupū:

—Murē buremua. Nemoró
buremumakū irika yure! āriyupū.

25 Jesús, wará masaka Īgūsā puro ūma
nerēmakū iāgū, wātīrē wiridoreyupū:

—Īi majīgūrē wereníbirimakū,
pébirimakū iridi Īgūrē wirika! Dupaturi
Īgūrē ñajābita pama! āriyupū.

26 Īgū irasū ārimakū pégu, wātī gainí,
majīgūrē buro naradiri merā yebague
tūrūjamejāmakū, kōmoadi irirosū
waamakū irisā, Īgūrē wiriyupū. Irasū
waamakū iārā, āārīpererā masaka:
“Kōmoakōāmi”, āriñurā. 27 Jesús Īgūya
mojōrē ñeā, Īgūrē tūāwāgūnūmakū,
wāgānugāyupū.

28 Puru Jesús, wiigue ñajājamakū,
Īgū buerā masaka péberogue Īgūrē
sērēñañurā:

—¿Nasirirā gua gapū wātīrē
béowiumasíbirayuri?

29 Jesús Īgūsārē yujuyupū:

—Īno wātīrē béowiduarā, bereri
merā Marīpue buro sērērō gāamea,
āriyupū.

Jesús Īgū boaburire werenemodea (Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30-31 Puru Jesús iroque āārādi Īgū
buerā merā waa, Galilea nikūgue
tariwerewāgāyupū. Īgū waaróre
gajerā masímakū gāamebiradiyupū.
Īgū buerārē buegu irasiriyupū. Āsū āri
bueyupū Īgūsārē:

—Masaka yure āārīpererā tīgūrē ñeā,
gajerāguere wējēdorerā wiarākuma.
Īgūsā yure wējēadero purū, urēnu waaró
merā masāgukoa doja, āriyupū. 32 Īgū
irasū ārīrīrē Īgūsā gapū pémasíbirīñurā.
Pémasíbirikererā, Īgūrē guirā: “¿Naásū
āriñuagu iriari, irasū ārīgū?” āri
sērēñabirīñurā.

Jesús sugū gajerā nemoró āārīgúyamarē weredeā (Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jesús Capernaugue eja, purū wiigue
ñajāja, Īgū buerārē sērēñayupū:

—Musā maa aarirā, ¿ñeéonorē gāme
werení guaseowāgārīrā iriari? āriyupū.

34 Īgū irasū ārimakū péra,
yujubirīñurā. Maa aarirā, Īgūsā basi:
“¿Noā marī watopere āārīpererā nemoró
āārīgukuri?” āri werení guaseowāgārīrā
iriñurā. Irasirirā Jesúre yujubirīñurā.

³⁵Īgūsā yujubirimakū īāgū, Jesús eja doaja, īgū buerā pe mojomā pere su gubu peru pērēbejarārē siiu, āsū āriyupū:

—Sugū āārīpererārē doregū āārīduagū āārīpererārē moāboegū irirosū āārīpererārē iritamurō gāāmea, āriyupū.

³⁶Irasū āri, majīgūrē īgūsā dekogue āinū, īgūrē kōā, īgūya gosowekague āipeo, āriyupū:

³⁷—Sugū yaagure īī majīgū irirosū āārīgūrē ōārō bokatīrīneāgū yudere bokatīrīneāmi. Yure bokatīrīneāgū yu direta bokatīrīneāgū meta yāmi. Yurū yure iriudidere bokatīrīneāmi, āriyupū Jesús.

Jesús: “Marirē iaturibi, marī merāmu āārīmi”, āri weredea
(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸Purū Juan Jesúre āriyupū:

—Guare buegū, sugū masakū mū wāi merā wātēārē: “Wirika musā nājādire!” āri béowiumakū īābū. Īgū, marī merā āārībirimakū īārā, īgūrē: “Irire neō irinemobirikōāka!” ārābū, āriyupū.

³⁹Jesús gapū āriyupū:

—Kāmutabirikōāka īgūrē! Neō sugū yū wāi merā gajino iri īmugū, purū yure nērō werenībirikumī. ⁴⁰Marirē iaturibi, marī merāmūta āārīmi. ⁴¹Diayeta musārē werea. Musārē: “Cristoyarā āārīma”, āri, musārē deko tīārānorē diayeta Marīpū īgūsārē wajatari opamakū irigukumī.

Gajerārē nērō irimakū iribirikōāka!
āri weredea
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴²Sugū yure būremurārē īī majīgū irirosū āārīrārē nērō irimakū irigūno, būro wajamoāsūgukumī. Irasiriro, īgū gajerārē nērō irimakū iriburi dupuyuro masaka īgūrē wāriye ūtāye merā wūnugūgue siasiu, wādiyague meéyomakū ōābokoa. ⁴³Irasirirā musāya mojō merā nērō irirā, iri mojōrē dititā béorosū nērō iririre pirika! Su mojō merāta Marīpū purogue waamakū ōātarirokoa. Nērō iririre pirimerā gapū

perebiri peamegue béosūrākuma. Īgūsā pe mojō opakereerā, irogue waamakū nētarirokoa. Irogue peame neō yaribirikoa. ⁴⁴Beka irogue waarārē baanīkōārākuma. Neō boabirikuma. Peame neō yaribirikoa.

⁴⁵Mūsāya gubu merā nērō irirā, iri gubure dititā béorosū nērō iririre pirika! Su gubu merāta, Marīpū purogue waamakū ōātarirokoa. Nērō iririre pirimerā gapū perebiri peamegue béosūrākuma. Īgūsā pe gubu opakereerā, irogue waamakū nētarirokoa. Irogue peame neō yaribirikoa. ⁴⁶Beka irogue waarārē baanīkōārākuma. Neō boabirikuma. Peame neō yaribirikoa.

⁴⁷Mūsāya koyeru merā īā, nērō irirā, irirure gorewea, béorosū nērō iririre pirika! Su koyeruta opakereerā, Marīpū īgūyarārē dorerogue waamakū ōātarirokoa. Nērō iririre pirimerā gapū perebiri peamegue béosūrākuma. Īgūsā pe koyegueta opakereerā, irogue waamakū nētarirokoa. ⁴⁸Beka irogue waarārē baanīkōārākuma. Neō boabirikuma. Peame neō yaribirikoa.

⁴⁹I ūmūguere āārīpererā Marīpūre būremurā moā okari irirosū āārīrā, peamegue ūjū purīsūrōsū nērō tariri merā ōārō āārīrākuma. ⁵⁰Moā okamakū ōāgorāa. Irasirirā gajerā merā ōārō āārīrā moā okari irirosū āārīrā. Moā okadea okabirimakū, dupaturi okamakū irimasībirikoa. Irasirirā moā okari irirosū āārīka! Gajerā merā ōārō āārīnīkōāka! āri weryupū Jesús īgūsārē.

Jesús masakare: “Musā marāposā nomerē béobirikōāka!” āri buedea
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

10 ¹Jesús Capernaugue āārīdi waa, Judea nikūgue eja, dia Jordán wāīkūdiya gajī koepūgue ejayupū doja. Irogue wārā masaka īgū puro nerēmakū īāgū, īgū irinarōsūta dupaturi īgūsārē bueyupū. ²Īgū bueripo fariseo bumarā Jesúre nērī werenīmakū iriduarā, āsū āri sērēnārā ejañurā:

—Sugū masakū īgū marāpore béomakū, ĩmarī doreri āārīkuri? āriñurā.

³ Jesús igūsārē uɣjuɣuɣu:

—¿Naásū doreyuri Moisés musārē?

⁴ Igū irasū ārimakū, igūrē āsū āriñurā:

—“Sugu masakū igū marāpore

béoduagu: ‘I waja murē béoa’, āri gojari pūrē sirō gāamea”, āri gojadi āarími, āriñurā.

⁵ Igūsā irasū ārimakū, āsū āriɣuɣu Jesús:

—Musā ñekūsamarā Marípū dorerire iriduabirimakū iägū: “Igūsā marāposā nomerē béoduarā, béokōāburo”, āri gojadi āarími Moisés. ⁶ Igū irasū āri gojakerepuru, neōgoragueta Marípū i umurē irigu, umúu, nomeō iridi āarími. ⁷ Sugu umúu igū pagusāmarārē wiri, igū marāpo merā āarīgukumi. ⁸ Irasirirā igūsā pērā āarikererā, Marípū iūrō su duputa irirosū āarirākuma. Irasirirā pērā āarībema. Su duputa irirosū āaríma. ⁹ Marípū igūsārē su duputa irirosū āarimakū iridero puru, gajigu igūsārē gāme béomakū iribirikōārō gāamea, āriɣuɣu.

¹⁰ Jesús irasū āri odo, igū buerā merā wiigwe ñajākōāyuru. Iroque igū buerā irire sērēñanemoñurā doja. ¹¹ Jesús igūsārē uɣjuɣuɣu:

—Sugu masakū igū marāpore béodi gajego merā marāpokugu, igo merā ñerō irigu yāmi. ¹² Nomeōde igo marāpore béogo, gajigu merā marāpukugo, igū merā ñerō irigo yāmo, āriɣuɣu.

Jesús majirāya āariburire Marípure sērēbosadea

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Puru masaka majirārē Jesúse moañadorerā igū purō aijañurā. Igūsā aijamakū iārā, igū buerā gapu igūsārē bokatirí: “Igūrē garibobirikōāka!” āriñurā. ¹⁴ Igūsā irasū ārimakū pégu, Jesús igūsā merā gua, āsū āriɣuɣu:

—Majirā yu purogue aariburo. Kāmutabirikōāka igūsārē! Marípū igūyarārē dorerogere āarimurā iisā majirā yure usuyari merā bokatiríñeārā irirosū āaríma. ¹⁵ Diayeta musārē werea. Iisā majirā Marípure igūsā Opure gāamerā irirosū āarimerāno, igūyarārē dorerogere waabirikuma, āriɣuɣu.

¹⁶ Irasū āri odo, majirārē āi, kōā, igūsārē ñapeo, Marípure igūsāya āariburire sērēbosayuru.

Sugu maamu wári doebiri opagu

Jesús merā werenídea

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús iroque āarādi waaripore sugu maamu umaja, igū ñadukupuri merā Jesúya guburi purō ejañeñaja, sērēñayuru:

—Ōāgū buegu, yu umugasigwe perebiri okarime wajataduagu, ¿ñeñonrē irigukuri? āriɣuɣu.

¹⁸ Jesús igūrē uɣjuɣuɣu:

—¿Nasirigu yure: “ōāgū”, ārirí? Marípū suguta ōāgū āarími. ¹⁹ Mu, igū doreri pídeare masía: “Masakare wējēbirikōāka! Gajigu marāpo merā ñerō iribirikōāka! Yajabirikōāka! Gajerā irideare ārīgatori merā werebirikōāka! Gajerāyare ārīgatori merā āibirikōāka! Mu pagusāmarārē gopeyari merā buremuka!” āri wereyuru Jesús igūrē.

²⁰ Maamu Jesúse uɣjuɣuɣu:

—Buegu, iri doreri āaripererire majīgūgueta tarinugābiribu yu, āriɣuɣu.

²¹ Jesús igūrē mañirā merā iā, āsū āriɣuɣu:

—Murē su wāi dūyāa. Mu oparire duagu waaka! Mu duadea wajare boporārē sika! Irasirigu umugasigwe wári ōārī opaguko. Irasiri odo, yu merā aarika! āriɣuɣu.

²² Igū irasū ārimakū pégu, igū wári oparire mañisā, buro bujawereri merā waakōāyuru.

²³ Igū bujawereri merā waamakū iägū, Jesús igū buerārē iā, āriɣuɣu:

—Wári doebiri oparārē Marípū igūyarārē dorerogere igūsā waadamakū diasagorāa, āriɣuɣu.

²⁴ Igū irasū ārimakū, igūsā gapu pégu, pemeñabirirurā. Jesús dupaturi werenemoyuru doja igūsārē:

—Yu buerā, musārē werea. Masaka: “Wári opari merā ōārō waarokoa yure”, āri guñarārē Marípū igūyarārē dorerogere igūsā waamakū diasagorāa.

²⁵ Camellu awiru gobegāgu

ñajātariweremasībirikumi. I nemorō, wári doebiri opagure Marīpu īgūyarārē doreroguerē waamakū diasáa, āriyupū.

²⁶Īgū irasū ārimakū pérā, nemorō péguka, īgūsā basi gāme sērēñanurā:

—Iro merē, čnoā gapū Marīpu tausūmurā īgū pūrogue waamurā āārībokuri? āriñurā.

²⁷Jesús īgūsārē iā, āriyupū:

—Masaka īgūsā basi īgūsā iriri merā Marīpu pūrogue waamasibema. Marīpu dita īgūsārē īgū pūro āārimurā waamakū irimasīmi. Īgū dita āārīpererire irimasīmi, āriyupū.

²⁸Īgū irasū ārimakū pégu, Pedro īgūrē āriyupū:

—Gua Opū, gua mūrē tūyarā, āārīpereri gua opadeare pípeokōābū, āriyupū.

²⁹Jesús yujuyupū:

—Diayeta musārē werea. Yu merā Marīpūya kerere wererā waarā, īgūsāya wiirire, īgūsā pagupūrārē, pagusāmarārē, pūrārē, īgūsāya pooerire pípeorā, wári oārī wajatarākuma.

³⁰Īgūsā iro dupuyuro opaderosū i ūmuguerē cien nemorō īgūsāya wiiri, īgūsā pagupūrā, pagosā nome, pūrā, īgūsāya pooeri oparākuma. Īgūsā, yaarā āārimakū iārā, gajerā īgūsārē ñerō tarimakū irikerepūru, wári oārī wajatarākuma. I ūmu pēmakū, ūmugasigū perebiri okari oparākuma.

³¹Wārā daporare wári oparā, pūruguerē neō gajino opamerā dujarākuma. Opamerā gapū, pūruguerē wári oparā dujarākuma, āriyupū Jesús.

Dupaturi Jesús īgū boaburire weredeā
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³²Pūru Jesús Jerusalégue waarī maague īgū buerā dupuyuro majāyupū. Īgū dupuyumakū iārā, iāgukakōāñurā. “¿Marīrē iroque naāsū waarokuri?” āri gūña, güiri merā īgū pūru tūyañurā. Irasirigu Jesús īgū buerā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarārē siiu, īgūrē waaburire werenugāyupū doja:

³³—Ōārō péka! Marī Jerusalégue waarā yāa. Iroque yu āārīpererā tīgū,

paía oparāguere, Moisés gojadeare buerimasāguere wasīgukoa. Īgūsā yure: “Boaburo”, ārīrākuma. Irasirirā judío masaka āārīmerāguere wiarākuma. ³⁴Īgūsā yure burida, sīku eotúbira, būro tārārākuma. Irasiri odo, yure wējērākuma. Īgūsā yure wējēadero pūru, arenu waarō merā masāgukoa, āriyupū Jesús.

Santiago, Juan merā Jesúre sērēdeā
(Mt 20.20-28)

³⁵Pūru Zebedeo pūrā Santiago, Juan Jesús pūro waa ejanugā, īgūrē āsū ārī sērēñurā:

—Guare buegu, gua sērērōsūta guare irika! āriñurā.

³⁶Jesús īgūsārē sērēñayupū:

—¿Ñeonorē yu irimakū gāamerī musā?

³⁷Īgūrē yujñurā:

—Mū Opū ñajāgū, guadere mū merā doremurā sóoka! Sugure mū diaye gapū, gajigūre kúgapū doadoreka! āriñurā.

³⁸Jesús īgūsārē āriyupū:

—Musā yure sērērīrē pēmasībea. Yu būro ñerō tarīgukoa. ¿Yu ñerō tarirosū musāde ñerō tarirā, bokatiūrākuri? ¿Yure īgūsā wējērōsū musādere īgūsā wējēmakū, bokatiūrākuri? āriyupū.

³⁹—Bokatiūkōārākoa, āri yujñurā.

Jesús īgūsārē āriyupū:

—Yu irirosū musāde ñerō tari, boarākoa. ⁴⁰Yu gapū musārē yu diaye, kúgapū doamurārē beyemasībea. Yūru āmusiadi āārīmī irire. Irasirirā īgū beyenerā dita yu diaye, kúgapū doarākuma, āriyupū.

⁴¹Gajerā Jesús buerā pe mojōmarā gapū Santiago, Juan Īgūsā Jesúre sērērīrē pérā, īgūsā merā guañurā.

⁴²Īgūsā guamakū iāgū, Jesús īgūsārē īgū pūro siiu neō, āriyupū:

—I nikū marā oparā Marīpūre

būremerā īgūsāyarārē turaro merā dorema, īgūsā dorerire iridorerā. Irire masā musā. ⁴³Musā tamerā īgūsā irirosū iribirikoa. Musā watopeguerē opu āārīdhuagu, musārē moāboegu irirosū āārīró gāamea. ⁴⁴Sugu musā watopegue āārīgū gajerā nemorō āārīdhuagu,

ääripererärē moāboegu irirosū āārīburo.
⁴⁵Yude irasūta āārā. Yu āāripererā tīgū masaka yure iritamuburo, ārīgū meta aaribú. Yu gapu igūsārē iritamugū aaribú. Irasirigu wárā masakare yu boari merā igūsā ñerō iridea wajare wajaribosagu aarigú iribú, ārīyupu Jesús.

Jesús Bartimeo wāikugure koye iābire taudea

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶Puru Jesús igū buerā merā Jericógue ejayupu. Iri makārē tariwāgāmakū, wárā masaka igūsā merā waañurā. Igūsā waarí maa turo sugu koye iābi doayupu. Igū Bartimeo wāikugu, Timeo magū āārīyupu. Ūmūrikū iri maa turo masakare niyeru sērē doanīnayupu.

⁴⁷Masaka: “Jesús Nazaretmu aarími”, ārīmakū pégu, āsū ārī gainīnugāyupu:
 —Jesús, David parāmi āārīturiagu, yure bopoñarī merā iāka! ārīyupu.

⁴⁸Igū irasū ārī gainīmakū pérā, wárā masaka: “Toeaka!” ārādiñurā. Igūsā irasū ārīkererū, igū gapu igū gainíadero nemorō:

—David parāmi āārīturiagu, yure bopoñarī merā iāka! ārī gainīyupu.

⁴⁹Igū irasū ārīmakū pé, Jesús dujanugāja, masakare:

—Siiurika igūrē! ārīyupu.

Igū irasū ārīmakū pérā, gajerā igūrē siiu: “Ūsuyaka! Wāgānugāka! Mūrē siiumi”, ārīñurā.

⁵⁰Igūsā irasū ārīmakū pé, igūya suríro wekamañerē túweapí, pari wāgānugā, Jesús puro ejanugājayupu. ⁵¹Jesús igūrē sērēñayupu:

—¿Ñeonorē yu mūrē irimakū gāamerī? ārīyupu.

Bartimeo yujnyupu:

—Buegu, yure koye iāmakū irika! ārīyupu.

⁵²Jesús igūrē ārīyupu:

—Mu yure buremurī opáa. Irasirigu tausūa, ārīyupu.

Igū irasū ārīmakūta, koye iābiradi oārō iāmasiakōāyupu. Puru maague Jesúre tuyawāgāyupu.

Jesús Jerusalégue ejadea

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

11 ¹Puru Jesús igū buerā merā Jerusalégue ejaburo dupuyuro, Betfagé, Betania wāikuri makārī puro ejarūroriyupu. Iri makārī Olivos wāikuri buúru āārīdujimejārō āārīyuro. Irogue ejagu, Jesús pérā igū buerārē āsū ārī irīyupu:

²—Si makā marī bokatiūrō āārīrī makāgue waaka! Irogue ejarā, sugu burrore igūsā sianúadire neō suñarō peyasūña marīgūrē bokajarākoa. Igūrē kura, ārika!

³Sugu musārē: “¿Nasirimurā yári?” ārīmakū: “Marī Opū gāameami. Dapora wiagukumi doja”, ārika! ārī irīyupu.

⁴Igū irasū ārīmakū, pérā waa, maa turo āārīrī wii dispuro burrore igūsā sianúadire bokaja, igūrē kurañurā. ⁵Igūsā irasirimakū iārā, iro āārīrā sērēñañurā:

—¿Nasirirā yári? ¿Nasirimurā burrore kurari? ārīñurā.

⁶Igūsā irasū ārīmakū pérā, Jesús ārāderosūta wereñurā. Igūsā irasū ārī weremakū pérā: “Áiaka!” ārī yujñurā.

⁷Puru burrore Jesús purogue āiāñurā. Áija, igūsāya wekama suríre túwea, burro weka peonurā. Jesús igū wekague mūrībeja waayupu. ⁸Masaka wárā igūsāya wekama suríre túwea āi, igū waaburi maarē sēopídupuyunurā igūrē buremurā. Gajerā yuku dupuri pūrikurire diti, maarē pídupuyunurā, igū waarí maa oārī maa āārīburo, ārīrā.

⁹Irasirirā igū dupuyuro waarā, igū puro tuyarāde āsū ārī gainīñurā:

Marī Opure usuyari sirā! Ī Marīpu marirē taugu iriudi oārō aariburo.

¹⁰Marī Opū ñajāburi oārō aariburo. Marī ñekū David opu āārīderosūta oārō āārīburo.

Marīpūre: “Ōataria mu āārīpererā Opū ūmugasigue āārīgū”, ārī, usuyari sirā! ārīñurā.”

¹¹Irasirigu Jesús Jerusalégue eja, Marīpuya wiigue ñajāa, āārīpereri iri wiimague āārīrīrē iāpeokōāyupu. Īa odo,

^a 11.10 Sal 118.25-26

Betaniague ïgũ buerã pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejarã merã waayupu. ïgũsã irogue waaripoere ñamikague aãrisiayuro.

**Jesús higueraġu ðuka marĩdire
ñaimakũ iridea
(Mt 21.18-19)**

¹²Gajinu ġapu Betaniague aãrãnerã Jerusalẽġue goedujãañurã doja. Jesús irogue goedujãaġu, waobakõãyupu. ¹³Yoarogue merã higuera wãikũdire õãrõ pũrikũdire ïã: “Ðukakũkoa”, aãrĩġũ ïãġũ waadiyupu. Irigu ġapu ðuka marĩyuro. Ðukakũriġoe aãribiriayuro. Irasirigu pũri ðireta bokajayupu. ¹⁴Irigu ðuka marĩmakũ ïãġũ, Jesús aũsũ aãriyupu: —Iġu ðukare masaka neõ dupaturi baabirikuma. Neõ ðukakũbirikoa, aãriyupu. ïġũ irasũ aãrimakũ, ïġũ buerã peñurã.

**Jesús Marĩpũya wiigue duarãrẽ
bẽowiudea
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)**

¹⁵Pũru Jerusalẽġue eja, Jesús Marĩpũya wiigue ñajãyupu. Iroque doebiri duarãrẽ, wajarĩãdere bẽowiuyupu. Niyeru gorawayurimasãya niyeru sãñarĩ kũmarĩrẽ yomeẽwiunokõãyupu. Bujare dua doanĩrãya doaripẽrĩdere irasũta iriyupu. ¹⁶“Neõ duari aĩ ñajãbirikõãka, Marĩpũya wiiguere!” aãriyupu Jesús masakare. ¹⁷Aũsũ aãri bueyupe ïġũsãrẽ: —Marĩpu ïġũya werenĩri ġojadea pũġue aũsũ aãrĩ ããrĩmĩ: “Yaa wii, yũre bũremurã yũre sãrẽrĩ wii wãikũrokoa. Irasirirã aãripereri nikũ marã i wiigue yũre sãrẽrã aarirãkuma”, aãrĩ ããrĩmĩ. Musã ġapu, ïġũ irasũ aãrikerepũru, yajarimasãya wii irirosũ aãrimakũ yãa, aãriyupu Jesús. ¹⁸ïġũ irasũ aãrimakũ, aãripererã masaka pẽġukakõãñurã. Irasirirã paia oparã, Moises ġojadeare buerimasãde ïġãrẽ ġũĩñurã. “¿Nasiri ïrẽ wejerãkuri?” aãri ġũñamañurã. ¹⁹Pũru naĩmejarĩġoe Jesús ïġũ buerã merã iri makãrẽ wiriwãġãkõãyupu doja.

**Jesús buerã higueraġu boanũġãdire
ĩãdea
(Mt 21.20-22)**

²⁰Gajinu boyorĩġoe maague waarã, higueraġu nuġũrĩġue merãta

ñainũġãdire ïãñurã. ²¹Pedro iriguere Jesús aãradeare ġũña, ïġũrẽ aãriyupu: —Bueġu, ïãka! Iġu higueraġu mu boadoredi boakõãsiayo, aãriyupu.

²²Jesús yũjũyupu: —Marĩpũre bũremuka! ²³Diayeta musãrẽ werea. Sugu Marĩpũre bũremuġũ, ïġãrẽ: “I buũrure dia wãdiyague bẽoka!” aãrimakũ, ïġũ aãrãderosũta waarokoa. Musã: “Marĩpu aũsũ irimasĩbirikumi”, aãri ġũñarõ marĩrõ: “ïġũrẽ yũ sãrẽaderosũta waarokoa”, aãri bũremumakũ, Marĩpu diayeta irasiriguġkumi. ²⁴Irasirigu musãrẽ irire weregura doja. Marĩpũre sãrẽrã: “Yũ sãrẽrõsũta waarokoa yũre”, aãri bũremumakũ, musã sãrẽrõsũta iriguġkumi. ²⁵Irasirirã Marĩpũre musã sãrẽburo dupuyuro ġajerã musãrẽ ñerõ iridea waja ïġũsã merã ġuarire pirika! ïġũsã ñerõ irideare kãtika! Irasirimakũ ïãġũ, Musãpu ãmũġasigue aãrĩġũ musã ñerõ irideare kãtigũkumi. ²⁶ġajerã musãrẽ ñerõ irideare musã kãtibirimakũ ïãġũ, ïġũde musã ñerõ irideare kãtibirikumi, aãriyupu Jesús.

**Judío masaka oparã Jesũre: “¿Noã
mũrẽ doreri?” aãri sãrẽñãdea
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)**

²⁷ïġũ irasũ aãrãdero pũru, dupaturi Jerusalẽġue waañurã doja. Iroque eja, Jesús Marĩpũya wiigue waanamakũ ïãrã, paia oparã, Moises ġojadeare buerimasãde, judío masaka mũrã merã ïġũ pũroque waa ejanũġã, ²⁸ïġũrẽ sãrẽñãñurã:

—¿Noã mũrẽ doreri mu irasirimakũ? ¿Noã mũrẽ: “Aũsũ irika!” aãrĩrĩ? aãrĩñurã.

²⁹Jesús ïġũsãrẽ yũjũyupu:

—Yũde musãrẽ sãrẽñãġura. Musã yũjũmakũ, yũde musãrẽ yũjũġura.

³⁰¿Noã Juãrẽ masakare deko merã wãĩyedoreġu iriyuri, Marĩpu, o masaka? Yũjũka! aãriyupu Jesús.

³¹ïġũ irasũ aãrimakũ pãrã, ïġũsã basi aũsũ aãri ġãme werenĩñurã:

—“Marĩpu Juãrẽ doredi aãrĩmĩ”, marĩ aãrimakũ, Jesús marĩrẽ: “¿Nasirirã ïġũ weredeare bũremubiriri musã?” aãribokumi. ³²Aãripererã masaka: “Diayeta

Juan Marīḥya kerere weredupuyudi āārīmi¹, āri gūḥama. Marī: “Masaka Juārē wāiyedorenerā āārīmá”, ārimakū, masaka marī merā guabokuma, ārīñurā. Masakare giisīā, irire irasū ārīñurā. ³³Irasirirā: “Masibirikoa”, āri yujñurā Jesúre.

Irasirigū Jesús ĩgūsārē āriyupū:

—Musā yure: “¿Noā murē irire doreri?” āri sērēñadeare yude musārē yujubea, āriyupū.

Jesús ñerā moārā keori merā buedea
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

12 ¹Purū Jesús paía oparārē, Moisés gojadeare buerimasārē, judío masaka oparārē keori merā āsū āri wereyupū:

—Sugū masakū ĩgūya poeegue ĩguidarire otekumi. Ote odo, iri pooe turo ũtāyeri merā sārīsākumi. ũtāyegue ĩgui kurabipiri gobere irikumi. Wii ũmarī wiigārē irikumi, iri pooe korerā ōārō iā koreburo, ārigū. Irasiri odo, gajerārē iri pooeere wayu: “Yaa oteri dukare yure deko merā sīrākoa, yu musārē iri pooeere wayuri waja”, ārikumi. Irasū āri odo, gajerogue waakōākumi. ²Purū ĩgui ñiripoee ejamakū, ĩgūrē moāboegure ĩgūya pooeere moārā purogue iriukumi, ĩgūya poeema oteri dukare deko merā sērēdoregu. ³Iri pooeere moārā gapū ĩgū irogue ejamakū iārā, ĩgūrē ñeā, pákuma. Neō gajino sīrō marīrō ĩgūrē iridujukuma. ⁴Purū iri pooe opū gajigū ĩgūrē moāboegure iriukumi doja. ĩgūrē dipurure pá, kāmítúkuma. ĩgūrē burida, iridujukuma. ⁵Iri pooe opū gajigūere iriukumi doja. ĩgūrē wējēkōākuma. Purū wārā iriukumi doja. Surāyerire pá, gajerārē wējēkōākuma.

⁶Irasirigū iri pooe opū magū, ĩgū buro maīgū dita dūyakumi. “Yu magūrē būremurākuma”, āri gūñarī merā ĩgūrē iriutūnuadikumi. ⁷Iri pooeere moārā gapū ĩgū magū ejamakū iārā, ĩgūsā basi āsū āri gāme wereníkuma: “Íta purūguere i pooeere opabu āārīmi. ĩgūrē wējēkōārā! Irasirirā marī basi i pooeere oparākoa”, ārikuma. ⁸Irasirirā ĩgūrē ñeā,

wējē, pooe turogue ĩgūya dupure āiwāgā béokōākuma, āriyupū Jesús.

⁹Irasū āri odo, ĩgūsārē sērēñayupū:

—Iro merē pooe opū, ĩnasirigūkuri ĩgūya pooeere moārārē? Āsū irigukumi. Irogue waa, ĩgūsārē wējē, ĩgūya pooeere gajerā gapure sīgukumi.

¹⁰¿Musā Marīḥya werenírī gojadea pūrē ire buebiriri? Āsū āri gojasüdero āārībū:

Suye ũtāye wii iririmasā ĩgūsā béoadeaye merā gajigū gapū ōārō turari wii irigukumi.

¹¹Marīḥya irasiridī āārīmī. Marī ĩgū irasirideare iārā: “Ōātaria”, āri gūñāa, āri gojasüdero āārībū, āri wereyupū Jesús ĩgūsārē.⁹

¹²Judío masaka oparā ĩgū i keori merā irasū āri weremakū pérā: “Marīrē: ĩgūsā irirosū ñerā āārā’, ārigū irikumi”, āri pémasī, ĩgūrē ñeā, peresu iridudīñurā. Irasiriduakererā: “Masaka ĩgūrē marī irasirimakū iārā, marī merā guabokuma”, āri gūñañurā. Irasirirā ĩgūsārē giū, Jesúre pirikōā, gajerogue waakōañurā.

Romano marā opū masakare niyeru
wajasearire Jesúre sērēñadea
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³Purū Jesúre weresāduarā, surāyeri fariseo bumarārē, Herodeya bumarādere Jesús purogue ĩgūrē wārī sērēña, diaye yujubirimakū iridorerā iriñurā. ¹⁴ĩgūsā iriuanerā Jesús purogue ejarā, āsū ārīñurā:

—Buegu, mu iririkurire masīa. Mu ārigatoro marīrō werenía. Marīḥyare diayeta buea. “¿Naásū gūñarī masaka yure?” āri gūñarō marīrō diayeta ĩgūsārē werea. Oparārē, ubu āārīrādere āārīpererārē sūrosūta iāa. Irasirigū guare wereka! Romano marā opū marīrē niyeru wajasearire marī wajarimakū, ĩōāgorari, o ōāberi? ¿Wajarirō gāamerī, o wajaribirikōārō gāamerī? ārīñurā.

¹⁵Jesús gapū ĩgūsā irigatori merā ĩgūrē ñerō iriduarire masīsīā, āsū āriyupū:

—¿Nasirirā yu ñerō yujumakū iriduarī musā? Niyeru tire yure ārika! Iri tire iāmurā! āriyupū.

⁹ 12.11 Sal 118.22-23

¹⁶Ígũ irasũ árĩmakũ pérã, suti ãĩãñurã. Jesús ígũsãrẽ sêrẽñayupũ:

—I tíguere, ònoãya diapu keori, noãya wãĩ tuuyari? ãrĩyupũ.

—Romano marã opũya diapu keori, ígũ wãĩta tuuyáa, ãrĩ yujũñurã.

¹⁷Irasirigũ Jesús ígũsãrẽ ãrĩyupũ:

—Iro merẽ romano marã opũya ããrĩrĩrẽ ígũrẽ sika! Marĩpũya garũre Marĩpũre sika! ãrĩyupũ.

Ígũ irasũ árĩmakũ péguakakõãñurã.

Saduceo bumarã, Marĩpu boanerãrẽ masũrĩrẽ Jesũre sêrẽñadea

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸Pũru surãyeri saduceo bumarã Jesús pũrogue ejañurã. Ígũsã: “Masaka boanerãgue masãbirikuma”, ãrĩ bũremurã ããrĩñurã. Irasirirã Jesũre ãsũ ãrĩñurã:

¹⁹—Buegu, Moisés marĩrẽ ãsũ ãrĩ gojapĩdi ããrĩmĩ: “Sugũ marãpokũdi pũrã marĩkeregu ígore boaweomakũ, ígũ pagumũ ígore dúunorẽgũkumi. Irasirirã, ígũ igo merã pũrãkũrã ígũ tígũ dagũ pũrã irirosũta ããrĩrãkuma”, ãrĩdi ããrĩmĩ.

²⁰Iripoeguerẽ sugũ pũrã su mojõma pere gajĩ mojó peru pẽrẽbejarã ããrĩunanerã ããrĩmã. Ígũsã tígũ gapũ marãpokũ, pũrã marĩgũta boakõãyupũ. ²¹Irasirigũ ígũ dagũ dokamũta ígũ marãpo ããrĩdeore dúunorẽyupũ. Ígũde, ígũ tígũ dagũ irirosũta pũrã marĩgũta boakõãyupũ. Ígũsã pẽrã dokamũde pũrã marĩgũta boakõãyupũ. ²²Irasũ dita pũrã marĩrãta boapereakõãñurã. Ígũsã pũru ígũsã marãpode boakõãyupũ pama. ²³Ígũsã su mojõma pere gajĩ mojó peru pẽrẽbejarã ããrĩmã ígore marãpokũdiñurã. Irasirirã boanerã masãmakũ, òniĩno marãpogora ããrĩgokuri? ãrĩñurã.

²⁴Jesús ígũsãrẽ yujũyupũ:

—Musã diaye gũñabea. Marĩpũya werenĩrĩ gojadeare, ígũ turaridere musã neõ masĩbea. ²⁵Boanerã ígũsã masãdero pũru, ígũsã ãmũgasigue Marĩpũre wereboerã irirosũ ããrĩrãkuma. Iroguere marãpokũbirikuma. Ígũsã pũrã nomedere nomesubirikuma.

²⁶¿Moisés gojadea pũguere boanerã

ígũsã masãburire buebiriri? Iripoeguerẽ yukũgãgue ãjũrõgue Marĩpu Moisére ãsũ ãrĩdi ããrĩmĩ: “Yũ Abraham, Isaac, Jacob Opũta ããrã”, ãrĩdi ããrĩmĩ. ²⁷Irasirirã ígũsã boanerã ããrĩkererã, Marĩpu merã okarã ããrĩma. Irasirigũ Marĩpu boanerã dupaturi masãbirimurã Opũ ããrĩbemi. Okarã, boanerãgue dupaturi masãmurã Opũ ããrĩmĩ. Irasirirã musã: “Boanerã masãbirikuma”, ãrĩ gũñarã, diaye gũñabea, ãrĩyupũ Jesús.

“¿Dĩ gapũ Marĩpu doreri gajĩ doreri nemorõ ããrĩrĩ?” ãrĩ sêrẽñadea

(Mt 22.34-40)

²⁸Ígũsã Jesús merã werenĩripoẽ sugũ Moisés gojadeare buerimasũ ígũsã pũro ejayupũ. Jesús ígũ õãrõ yujũrĩre pé, ãsũ ãrĩ sêrẽñayupũ ígũrẽ:

—¿Dĩ gapũ Marĩpu doreri gajĩ doreri nemorõ ããrĩrĩ?

²⁹Jesús ígũrẽ yujũyupũ:

—Gajĩ doreri nemorõ ããrĩrĩ i ããrã:

“Israel bumarã õãrõ péka! Marĩpu suguta musã Opũ ããrĩmĩ. ³⁰Irasirirã musãya yujũpũrãrĩ merã, musã ããrĩrikuri merã, ããrĩpereri musã gũñarĩ merã, musã turari merã Marĩpũre musã Opũre maĩka!” ³¹I doreri pũrũma ãsũ ãrã: “Mũ basi maĩrõsũta mũ pũro ããrĩrãrẽ maĩka!” I pe dorerita gajĩ ããrĩpereri doreri nemorõ ããrã, ãrĩyupũ Jesús.

³²Ígũ irasũ árĩmakũ, Moisés gojadeare buerimasũ ãsũ ãrĩ yujũyupũ:

—Buegu, irasũta ããrã. Mũ ãrĩrĩ diayeta ããrã. Marĩpu suguta ããrĩmĩ. Gajigũ ígũ irirosũ ããrĩgũ mámi. ³³Marĩrẽ marĩya yujũpũrãrĩ merã, marĩ gũñarĩ merã, ããrĩpereri marĩ turari merã Marĩpũre maĩrõ gããmea. Marĩ basi maĩrõsũta gajerãrẽ maĩrõ gããmea. Marĩpũre bũremurã ígũ ãũrõ waimurã wẽjẽ soepeomakũ õãgorã. I nemorõ Marĩpũre, masakadere marĩ maĩmakũ õãtaria, ãrĩyupũ.

³⁴Ígũ pẽmasĩrĩ merã õãrõ yujũmakũ ããrĩ, Jesús ígũrẽ ãrĩyupũ:

—Mérõ dũyãa, Marĩpu mũ Opũ ããrĩrĩrẽ mũ pẽmasĩburo, ãrĩyupũ.

Jesús irire irasũ ããrãdero pũrũ, neõ sugũ ígũrẽ sêrẽñanemobirĩñurã.

“¿Noã parãmi ããrituriagu ããrĩrĩ
Cristo?” ãrĩ sërëñadea
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesús Marĩpũya wiigüe buegũ, ãsũ
ãrĩ sërëñayupũ:

—¿Nasirirã Moisés gojadeare buerimasã:
“Cristo, David parãmi ããrituriagu ããrĩrĩ”,
ãrĩrĩ? ³⁶David, Cristo ñekũ ããrikeregũ, Ôãgũ
deyomarĩgũ ãgũrẽ weredorederosũta ãsũ ãrĩ
gojadi ããrĩmĩ:

Marĩpũ yũ Opũre ãsũ ãrĩmĩ: “Ôõ, yũ
diaye gapũ doaka, yũ merã dorebu!
Irasirirĩpoe murẽ ãaturirãrẽ mũ dorerire
tarĩngãnemobirĩmakũ irigũra”, ãrĩmĩ,
ãrĩ gojadi ããrĩmĩ David! ³⁷

David, Cristo ñekũ ããrikeregũ, ãgũrẽ: “Yũ
Opũ ããrĩmĩ”, ãrĩdi ããrĩmĩ. ¿Nasirigũ, Cristo,
David parãmi ããrituriagu ããrikerepũrũ, David
ãgũrẽ irasũ ãrĩyuri? ãrĩyupũ Jesús.

Wãrã masaka iri wiigüe ããrĩrã ãgũ
wererire ãsuyari merã pëñurã.

Jesús Moisés gojadeare
buerimasãyamarẽ weredeã
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54, 20.45-47)

³⁸ Jesús ãsũ ãrĩ buenemoyupũ:

—Moisés gojadeare buerimasã ñerõ iririre
õãrõ pëmasĩka! Oparã irirosũ surĩ yoarĩ
sãña, masaka iũrõgüe waagorenama. Makã
dekoquere masakare õãrõ buremurĩ merã
ãgũsãrẽ bokatĩrĩ õãdoremakũ gããmema. ³⁹Marĩ
nererẽrĩ wiiriguere ñajãrã, õãrĩ doaripërĩgüe
dita doadũama. Bosenurĩ ããrĩmakũdere oparã
doarĩgüe dita doadũama. ⁴⁰Wapiweyarã nome
wajamomakũ ãã, ãgũsãya wiirire ãmanokõãma.
ãgũsãrẽ bopõnarĩ merã ããbirikererã, yoarĩpoe
Marĩpũre sërẽ ãmugatoma, masaka ãgũsãrẽ:
“Marĩpũre õãrõ buremuma”, ãrĩburo, ãrĩrã.
ãgũsã irasiriri waja, Marĩpũ ãgũsãrẽ gajerãrẽ
wajamoãrõ nemorõ wajamoãgũkumi, ãrĩyupũ
Jesús.

Wapiweyo bopogo Marĩpũya wiigüe
igo niyeru tiri sãdea
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Pũrũ Jesús Marĩpũya wiima
ãgũsã ãmuburi niyeru needĩrĩ kũma

pũro masaka ãgũsã niyeru sãmakũ ãã
doañyupũ. Wãrĩ doebiri oparã iri
kũmaguere wãro niyeru sãñurã. ⁴²Sugo
wapiweyo iri kũma pũro ejanũgã, pe
tigã mérõgã wajakũrĩ tirigãrẽ sãyupo.
⁴³Iri tirire igo sãmakũ ããgũ, Jesús ãgũ
buerãrẽ siiu, ãrĩyupũ:

—Diayeta musãrẽ werea. Igo
wapiweyo bopogo niyeru sigõ, Marĩpũ
iũrõ gajerã ããrĩpererã siãdero nemorõ
siãmo. ⁴⁴Gajerã wãrĩ doebiri oparã
wãro sãkerepũrũ, ãgũsãya wãro dũyãa.
Igo gapũ bopogo ããrikerego, igo baari
wajariboadeare ããrĩpererĩ sãpeokõãmo
Marĩpũre buremugõ, ãrĩyupũ Jesús.

Jesús: “Marĩpũya wii beosũurokoa”, ãrĩ
weredeã
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

13 ¹ Jesús Marĩpũya wiigüe ããrãdi
wiriarĩpoe sugũ ãgũ buegũ ãsũ
ãrĩyupũ:

—Gũare buegũ, ããka i wiire pagari
õtãyeri merã irideã wii miẽrẽ, ãrĩyupũ.

² Jesús ãgũrẽ yũjũyupũ:

—Musã i wiire wãrĩ wiire daporare
ããdãã. Pũrũgüe neõ suye õtãye gajiyue
weka weamũriadeade dujabirĩkoa.
ããrĩpererĩ mutãdĩjapereakõãrokõa,
ãrĩyupũ Jesús.

Jesús: “I ãmũ pereburi dupuyuro ãsũ
waarõkoa”, ãrĩ weredeã
(Mt 24.3-38; Lc 21.7-36)

³ Pũrũ Jesús ãgũ buerã merã Olivos
wãĩkũrĩ buũru Marĩpũya wii bokatĩũrõ
ããrĩrĩ buũrugue waayupũ. Jesús irõgüe
eja doamakũ, Pedro, Santiago, Juan,
Andrés ãgũrẽ ãgũsã seyaro sërëñañurã:

⁴—Gũare wereka! ¿Naásũ ããrĩmakũ,
mũ ãrãderosũ waarõkuri? ¿Neẽno iri
ãmũgũkuri, iri ããrĩpererĩ irasũ waaburi
dupuyuro? ãrĩñurã.

⁵ Jesús ãgũsãrẽ yũjũyupũ:

—Õãrõ pëmasĩka! Gajerã musãrẽ
ãrĩgatorire pëbirikõãka! ⁶Wãrã
ãrĩgatorimasã aarĩrãkuma. “Yũ Marĩpũ
iriudi Cristo ããrã”, ãrĩrãkuma. ãgũsã

irasü ārīgatomakü pérā, wárā masaka ĩgūsārē būremurākuma.

⁷Masaka musā pũro gāmewējērīrē pérā, yoaogue marā gāmewējērī kerere pérā, gũkabirikõaka! Irasüta waarokoa. Irasü waakerepuru, i ũmu pereburo dũyarokoa dapa. ⁸Su bumarā, gaji bumarā merā gāmewējērākuma. Su nikũ marā, gaji nikũ marā merā gāmewējērākuma. Wári makārĩguere nikũ ñomerokoa. Masaka wárā waboari merā boarākuma. I āārĩpereri merā masaka ñerõ tarĩpuroriwāgārĩrākuma.

⁹Gajerā musārē ñeā, āña, oparāguere ñerõ iridorerā wiarākuma. Musā judío masaka nerērĩ wiirĩguere āārĩmakũ, musārē pārākuma. Musā yũre būremurĩ waja makārĩ marā oparā pũroque, iri nikũ marā oparā pũroque āāsũrākõa. Irasĩrimakũ, musā Marĩpũya õārĩ kerere wererākõa ĩgūsārē. Irasĩrirā musā basi õārõ pemasĩka! ¹⁰I ũmu pereburo dupuyuro Marĩpũyare wererā āārĩpereri buri marārē ĩgũya kerere wererākuma. ¹¹Masaka musārē oparā pũroque āāmakũ: “¿Naásũ ārĩrĩkuri ĩgūsārē?” ārĩ gũñarĩkũmerāta waaka! Oparā musārē sērēñamakũ, Marĩpũ gũñarĩ sĩrĩ merā wererākõa. Irasĩrirā musā basi werenĩbirĩkõa. Ōāgũ deyomarĩgũ iritamurĩ merā, ĩgũ werenĩrĩ sĩrĩ merā wererākõa.

¹²I ũmu pereburo dupuyuro masaka ĩgūsā pagupũrārē, ĩgūsā tĩrārē oparāguere wējẽdorerā wiarākuma. Pagusāmarā ĩgūsā pũrārē, pũrā ĩgūsā pagusāmarārē oparāguere wējẽdorerā wiarākuma. ¹³Yũre musā būremurĩ waja āārĩperero marā masaka musārē ĩaturĩ doorākuma. Musārē ĩgūsā ñerõ irikerepũru, yũre būremurĩrē pĩrĩbirĩmakũ, Marĩpũ musārē taugũkumi. ¹⁴I ũmu pereburo dupuyuro ñegũrē Marĩpũre ĩaturĩgure ĩārākõa. Marĩpũya wiigũ ĩgũrē āārĩdorebirĩdea wiigũ nĩmakũ ĩārākõa. Irĩpoegũ Marĩpũya kerere weredupuyudi Daniel ĩgũrē gojadi āārĩmĩ. ĩgũ gojadeare buegũno, pemasĩburo. Āsũ ārĩ gojadi āārĩmĩ: “Iro ĩgũ nĩmakũ ĩārā, Judea nikũgũ āārĩrā buurĩgũ ũmadurĩburo”. ¹⁵Irasü

waarĩpoere masakare ñerõ waarokoa. Sugũ ĩgũya wii wekague āārĩgũ wii poekague ĩgũyare āĩgũ ñajābirĩkõāburo. ¹⁶Sugũ ĩgũya pooerĩgũ āārĩgũde ĩgũya surĩre wiigũ āĩgũ dujābirĩkõāburo. ¹⁷Irasü waarĩnurĩrē nijĩpagosā nome, gajerā ĩgūsā pũrā mirĩrāgā oparā nomede bũro ñerõ tarĩrākuma. ¹⁸Irasĩrirā Marĩpũre āsũ ārĩ sērēka: “Puibũ āārĩmakũ, irasü waabĩrĩkõāburo”, ārĩ sērēka!

¹⁹Irasü waarĩnurĩrē masaka ñerõ tarĩrākuma. Marĩpũ i ũmurē irĩpurĩrĩdero pũrũre masaka ñerõ tarĩdero nemorõ ñerõ tarĩrākuma. I ĩgūsārē ñerõ waaburĩ neõ dupaturĩ irasü waanemobĩrĩkõa. ²⁰Irasĩrĩgũ Marĩpũ masakare i ñerõ waarĩre: “Yoaĩpoe waabĩrĩkõāburo”, ārĩgũkumi. ĩgũ irasĩrĩbirĩmakũ, neõ sugũ masakũ tarĩbirĩbokumi. Irasĩrĩgũ ĩgũ beyenerārē bopõnāsĩā, ĩgūsārē ñerõ waarĩre: “Iropāta waaburo”, ārĩgũkumi.

²¹Irasü ñerõ waarĩpoere gajerā musārē: “Īaka! Ōota Cristo āārĩmĩ”, o “Sõõ āārĩmĩ Cristo”, ārĩmakũ pérā, būremubĩrĩkõāka! ²²Wárā ārĩgatorĩkũrā aarĩrākuma. Surāyerĩ: “Yũ Marĩpũ irĩudi Cristo āārā”, o “Marĩpũya kerere weredupuyurĩmasā āārā”, ārĩrākuma. Irasĩrirā masakare ĩgūsā ārĩgatorĩre būremudorerā, wári gajĩno irĩ ĩmurākuma. Irasĩrĩkererā, Marĩpũ beyenerārē ĩgũrē būremuduũmakũ irĩmasĩbirĩkuma. ²³Iri irasü waaburĩ dupuyuro musārē i āārĩpererĩ weresĩāa. Irasĩrirā õārõ pemasĩka! ārĩ werēyupũ Jesũ ĩgũ buerārē.

Jesũ i ũmũgũ ĩgũ dupaturĩ aarĩburĩre weredeā

(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)

²⁴Jesũ āsũ ārĩ werenemoyupũ ĩgūsārē:

—Irasü ñerõ waarĩnĩrĩ pũrũ, abe ũmũmũ naĩtĩākõāgũkumi. Ñamĩmũde boyonemobĩrĩkumi. ²⁵Neñũkā ũmũgasĩgũ āārĩrā yurĩdĩjarĩrākuma. Ũmarõgũ marā turarāde naradarĩ merā bẽosũrākuma. ²⁶Irasü waarĩpoere

masaka yu aaripererā tīgū, buro turari merā, gosewasiriri merā mikāyebogue i nikūguere dupaturi aarimakū iārākuma. ²⁷ Yuere wereboerāē aariperero i nikūguere iriugura. Irasirirā yuarārē Maripū beyenerārē aaripererogoe āārīrārē yu pūrogue neeōrākuma.

²⁸ Ire masā masiburo, ārigū, higuera gu keori merā weregura. Irigū pū maamamakū iārā: “Bojori waaburo mērogā dūyāa”, āri masīa. ²⁹ Irigū waarōsūta i āaripereri yu āirīri irasū waamakū iārā: “Maripū iriudi dupaturi aariburo mērogā dūyāa”, āri masīrāko.

³⁰ Diayeta masārē werea. I āaripereri yu āirīri, dapora marā igūsā boapereburo dupuyuro irasū waarokoa. ³¹ Ūmugasi, i nikūde pereakōārokoo. Yu werenīri gapū neō perebirikoo. Aaripereri yu masārē āirōsūta waayuarikōrokoo.

³² Yu dupaturi aariburinūrē, iri horare neō sugu masībemi. Maripū wereboerā ūmugasigū āārīrāde masībema. Yu Maripū magūde masībema. Yūpū sugūta masīmi.

³³ Musāde yu aariburinūrē masībema. Irasirirā ōārō pēmasīri merā yūka! “Guare iritamuka!” āri sērēka Maripū! ³⁴ I keori merā masārē weregura. Wii opu yorogoe gāmeñajāgū waaburi dupuyuro igūrē moāboerāē igūya wiire koredorekumi. Surayerire igū moārīre pīkumi. Gajigūre wii dispūro koredorekumi, igū dujariburire ōārō yūdoregu. ³⁵ Irasiri odo, waakōalkumi. Igūrē moāboerā garū igū dujariburinūrē neō masibirikuma. Namika, o nāmi deko, āgābo wereripoe, o boyoripoe aaribokumi. Igūsā ōārō yūbirimakū, igū gūñaña marīro aarigū, igūsārē kārīrārē bokajagukumi. Wii opūre moāboerā igū dujariburinūrē igūsā masibiriderosūta musāde yu dupaturi aariburinūrē masībema. ³⁶ Gūñaña marīro yu aariburire masīrā, yūre ōārō pēmasīri merā yūka! Sugu kārigū irirosū āārīgū yūre ōārō yūbirikumi. Igū irirosū āārībirikōāka! ³⁷ Yu masārē āirīrārē āaripererārē ārigura. Ōārō pēmasīri merā yūka! āri wereyupū Jesús igū buerārē.

Opārā Jesúre ñeāburire āmudea
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 ¹ Penū pascua bosena, judío masaka pá wemasārī morēña marīri baari

bosenu dūyaripoe paia oparā, Moisés gojeadere buerimasā nerēñūrā. Jesúre ārigatori merā igūsā igūrē ñeā, wējēburire āmuñūrā. ² Irire āmurā, āsū ārīñūrā:

—I bosenu āārīmakū igūrē ñeābirikōārā! Masaka marī merā guarā, marīrē gainī turibokuma, ārīñūrā.

Sugo nomeō Jesúre sūrōri piupeodea
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betania wāikuri makāgue, Simón kāmi boadiya wiigūe āārīyupū. Igū iri wiigūe āārīrā merā baa doaniripoe sugo nomeō suru sūrōdiru opago Jesús pūro ejanugāyupū. Igo opadiru “alabastro” wāikuri ūtāye merā iridiru, sūrōri “nardo” wāikuri wajapari opadiru āārīyuro. Irirure tūpā, Jesúya dipurure piupeoyupū.

⁴ Gajerā iri wiigūe āārīrā igo irasirimakū iārā, gua, āsū āri gāme werenīñūrā:

—¿Nasirigo iri sūrōrīrē irasiriwasiribéokōārī?

⁵ Igo irire duamakū, trescientos niyeru tiri su bojori moā wataropā wiriboakuyo. Iri waja merā boporārē iritamuboakumo, ārīñūrā. Igo irasiririre suyubirīñūrā.

⁶ Jesús gapū igūsārē ārīyupū:

—Igone garibobirikōāka! ¿Nasirirā igore garibori? Igo yūre ōārīrē yāmo. ⁷ Boporā masā watopeguere āārīnikōārākuma. Irasirirā igūsārē iritamuduārā iritamumasīa. Yu tamerārē masā merā āārīnīmakū iābirikoo. ⁸ Igo ōārō iriduarō bokatiūrō yūre ōārō iriamo. Yaa dupūre masāgobegue igūsā pīburi dupuyuro āmuyugo, yūre sūrōri piupeosiamo. ⁹ Diayeta masārē werea. Maripū masakare tauri kerere wererā āariperero i ūmugue waagorenārā, igo yūre irideadere gajerārē wererākuma, igore gūñaburo, ārīrā, ārīyupū Jesús.

Judas Iscariote Jesúre wējēduarāguere igūrē imuburire āmudea
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Pūru Judas Iscariote wāikūgu sugū Jesús buerā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā watopemū paia oparā pūrogue waa, igū Jesúre igūsāguere igūrē imuburire werenīyupū.

¹¹ Igū irasū ārīmakū pērā, usuyari merā: “Igūrē mū guare imumakū, niyeru mūrē wajarīrākoā”, ārīñūrā.

Irasirigu Judas: “¿Naasū āārīmakū īgūsārē yu Jesúre wiamakū ōākuri?” āri gūñayupɸ.

Jesús īgū buerā merā baatūnudea

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹²Puru judío masaka pá wemasārī morēna marīri baari bosenu p̄roririnu āārīmakū, Marīpu īiuro oveja majīrārē wējē baañurā. Irinuta Jesús buerā īgūrē āsū āri sērēñañurā:

—¿Noógue mu pascua bosenu baaburire āmumakū gāamekuri? āriñurā.

¹³Īgūsā irasū ārīmakū pé, Jesús īgū buerā pērārē āsū āri iriuyupɸ:

—Jerusalégue waaka! Irogue sugu dekosoro kōāwāgāgū mūsārē bokatīrīgukumi. Īgūrē t̄yaka! ¹⁴Īgū, wiigue ñajāmakū, iri wii opure: “Guare buegu, āsū āri sērēñadoreami: ‘¿Dí taribugue yu buerā merā i pascua bosenu baañurē baagukuri?’ ārāmi”, ārika!

¹⁵Mūsā irasū ārīmakū pé, wāri taribu ūmarōgue āmuadea taribugue īmugukumi. Irogue marī baaburire āmuka! āriyupɸ Jesús.

¹⁶Irasirirā iri makāgue waa, irogue eja, Jesús wereaderosūta bokaja, pascua bosenu baaburire āmuñurā.

¹⁷Puru naimejāripoe Jesús īgū buerā pe mojóma pere su gubu peru pērēbejarā merā iri taribugue baagu ejayupɸ. ¹⁸Īgūsā baa doanīripoe Jesús īgūsārē āriyupɸ:

—Diayeta mūsārē werea. Sugu mūsā watopemɸ yu merā baa doanīgūta yure wējēd̄uarāguere yure īmugukumi, āriyupɸ.

¹⁹Īgū irasū ārīmakū pérā, b̄ro b̄j̄awereri merā suguno dita īgūrē sērēñayoñurā:

—¿Yu āārīrī mūrē īmubu? āriñurā. Gajerāde irasū dita āārīñurā.

²⁰Jesús īgūsārē yuj̄yupɸ:

—Sugu mūsā pe mojóma pere su gubu peru pērēbejarā watopemɸ yu merā baaguta āārīmi. ²¹Marīp̄ya werenīrī gojadea pūgue gojaderosūta yure āārīpererā tīgūrē waaró yāa. Yure

īmubu gapure ñetariro waarokoa. Īgū deyoabirimakū ōāboyo, āriyupɸ.

²²Jesús, īgūsā baaripoe pārē āi, Marīp̄re: “Mūrē usuyari s̄ia”, āri, pea, īgūsārē āsū āri guereyupɸ:

—Ire baaka! Yaa dup̄ āārā, āriyupɸ.

²³Puru iirīripare āi, Marīp̄re: “Mūrē usuyari s̄ia”, āri, īgūsārē iripare s̄iyupɸ. Irasirirā āārīpererā iirīñurā.

²⁴Īgūsārē āsū āriyupɸ:

—I yaa dí āārā. Yu masakare boabosagu yaa dí b̄ori merā wārārē Yup̄: “Īgūsārē ōārō irigura”, ārideare iriyuwarikugukoa. ²⁵Diayeta mūsārē werea. Igui dekore marī dapora iirīrosū yu dupaturi neō iirīnemobirikoa. Puru Yup̄ īgūyarārē dorerogue mūsā merā maama igui dekore iirīgukoa, āriyupɸ Jesús īgū buerārē.

Jesús Pedore: “Yure masíkeregu:

‘Masībea’, āriḡukoa”, āri weredea

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶Puru Marīp̄re bayapeo odo, Olivos wāikuri buúrugue waakōñurā doja.

²⁷Irogue Jesús īgūsārē āriyupɸ:

—Mūsā āārīpererā gūñaturaro marīrō yure b̄owāgāp̄ereakōārākoa. Mūsā irasiriburire Marīp̄ya werenīrī gojadea pūgue āsū āri gojasūdero āārībā:

Yu oveja koregure wējēmakū

irigukoa. Irasirimakū, īgūyarā

oveja ūmawasiriakōārākuma, āri

gojasūdero āārībā.⁹

²⁸Yu boadigue masādero puru, mūsā dupuyuro Galileague waadupuyugukoa, āriyupɸ.

²⁹Pedro gapu Jesúre āriyupɸ:

—Īgūsā āārīpererā mūrē b̄owāgākerep̄nu, yu gapu mūrē neō b̄owāgābirikoa, āriyupɸ.

³⁰Jesús īgūrē yuj̄yupɸ:

—Mūrē diayeta werea. Dapagā ñami āgābo pea wereburi dupuyuro mu yure masíkeregu urea gajerārē: “Masībea”, āriḡatogukoa, āriyupɸ.

³¹Pedro īgūrē āriyupɸ:

—Yu mu merā boabu āārīkeregu:

“Masībea”, āriḡatobirikoa, āriyupɸ.

Āārīpererā īgū buerā Pedro ārīrōsū dita āriñurā.

⁹ 14.27 Zac 13.7

**Jesús Getsemanígue Marípure
sêrêdea**

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³²Puru Getsemani wâikurogue ejañurâ. Irogue Jesús igû buerârê:
—Ôota doaka musâ dapa! Marípure sêrêgû waagû yâa, âriyupu.

³³Irasû âri odo, Pedro, Santiago, Juârê siiuwâgâyupu. Îgû buro guñariku, bujawereyupu. ³⁴Îgûsârê âriyupu:
—Buro bujawererî merâ kômoma goero péñakoa. Kârîmerâta ôô doa yúka! âriyupu.

³⁵⁻³⁶Irasû âri odo, yoawayaro waanemo, yebague moomejâja, Marípure âsû âri sêrêyupu:

—Au, âârîpererê irimasîa mu. I yu ñerô tariburire tauuagu tauka! Yu irasû ârîkerepuru, yu gâamerôsû iribirikôaka! Mu gâamerôsû gapu yure waaburo, âriyupu.

³⁷Puru Îgûsâ purogue ejagu, Îgûsâ kârîrârê bokajayupu. Pedore âriyupu:

—Simón, êkârîgû yári? ÊNasirigu su horanogora yure kârîbita yumasîberî?

³⁸Kârîmerâta! Marípure sêrêka, wâtî ârîmesârîrê iribokoa, ârîrâ! Musâ guñarî merâ ôârîrê iriduadâa. Irire iriduakererâ, bokatûbea, âriyupu.

³⁹Irasû âri odo, Marípure igû sêrêaderosûta dupaturi sêrêgû waayupu doja. ⁴⁰Dupaturi Îgûsâ puro ejagu, kârîrârêta bokajayupu doja. Îgûsârê wûja pûrîtariyuro. Irasirîrâ, naásû âri yujumasîbirîñurâ.

⁴¹Ureagora kârîrârê bokajagu, Jesús Îgûsârê âriyupu:

—Siuñajâ, kârîka pama! Iropâta ejâa. Yure âârîpererâ tîgûrê ñerâguere wiari hora ejasiâa. ⁴²Wâgânugâka! Náka, waarâ! Yure wêjêduarâguere yure îmubu aarisiami, âriyupu Jesús.

Jesúre ñeawâgâdea

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³Îgû irasû âri wereripoe Judas, Jesús buerâ pe mojóma pere su gubu peru pêrêbejarâ watopemu âârâdi ejayupu. Wârâ masaka sareri majîrî, yuku dukari

opanerâ Jesús purore Îgû merâ ejañurâ. Îgûsâ paía oparâ, Moisés gojadeare buerimasâ, judío masaka murâ iriuanerâ âârîñurâ. ⁴⁴Îgûsâ Jesús puro ejaburi dupuyuro Judas Îgûsârê âsû âri weredi âârîmî: “Yu Îgûya wayupârârê mimigûta âârîgukumi. Îgûrê ñeâ, ôârô sia, âîaka!” ârîdi âârîmî.

⁴⁵Judas, Jesús puro ejaguta: “Guare buegu”, âri, Îgûya wayupârârê mimiyupu.

⁴⁶Îgû mimimakû îârâ, Judas merâ aaranerâ Jesúre turaro merâ ñeawâgâñurâ.

⁴⁷Sugu Jesús buegu gapu paía opure moâboegure sareri majî merâ Îgûya gâmpîrê dititâ dijukôâyupu. ⁴⁸Jesús gapu Îgûsârê âriyupu:

—ÊNasirîrâ sareri majîrî merâ, yuku dukari merâ sugu yajarimasârê ñeârâ aarîrâ irirosû yure ñeârâ aarîrî?

⁴⁹Ûmarîku Marípuya wiigue musâ watopegue buebu. Iroguere musâ yure neô ñeâbirîbu. Musâ irasirîri Marípuya werenîrî gojadea pûgue gojaderosûta waarô yâa yure, âriyupu Jesús.

⁵⁰Jesúre ñeâmakû îârâ, âârîpererê igû buerâ sugureta ûmaweonúwâgâkôâñurâ.

⁵¹Sugu maamu Îgû ômasiarîñe merâ dita Jesúre tûyayupu. Îgûdere ñeâkôâñurâ. ⁵²Îgûsâ Îgûrê ñeâmakû, Îgû ômasiarîñerê meépî, surî marîgû ûmadurîwâgâkôâyupu.

Jesúre oparâ purogue âiadea

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³Puru Jesúre paía opu purogue âiñañurâ. Iroguere paía oparâ, Moisés gojadeare buerimasâ, judío masaka murâ âârîpererâ nerêñurâ. ⁵⁴Pedro gapu yoawayaro Jesúre tûyañajâa, paía opuya wîi dispuro ñajârôma yebague eja, Marípuya wiire korerâ surara merâ peame turo sûma doaniyupu.

⁵⁵Paía oparâ, judío masaka murâ, âârîpererâ iroguere nerêanerâ Jesúre ârîgatori merâ weresâmurârê âmarâ irîñurâ Îgûrê wêjêmurâ. Irasirikererâ, bokabirîñurâ. ⁵⁶Wârâ gajerâ ârîgatori merâ Jesúre weresâkerepuru, keoro

ejabiriyuro. ⁵⁷Gajeråde wāgānugāja, ārigatori merā āsū āri weresāñurā:

⁵⁸—Gua, igū āsū ārimakū pēbū:

“Marīpūya wii masaka iridea wiire béokōāgura. Pūru urenū waarō merā gajī wii, masaka iribiri wiire irigura”, ārimi, āriñurā.

⁵⁹Igūsā irasū āriñide keoro ejabiriyuro.

⁶⁰Irasirigū paia opu Igūsā watopegue wāgānugāja, Jesúre sērēñayupū:

—¿Igūsārē yujuberi mu? ¿Nasirirā murē irasū āri weresārī? āriyupū.

⁶¹Jesús garū yujubiriyupū. Igū yujubirimakū iā, paia opu dupaturi sērēñayupū doja:

—¿Mu Marīpū dātarigū magū Cristota āārīrī?

⁶²Jesús igūrē āriyupū:

—Yu igūta āārā. Yu āārīpererā tīgūrē Yūpū turagū diaye garū doamakū iārākoa. Ūmugasima mikāyebori weka yū aarimakūdere iārākoa, āriyupū Jesús.

⁶³Igū irasū ārimakū pēgū, paia opu igū guarire imugū, igūya surifore tūāyegue, āsū āriyupū:

—¿Nasirimurā gajerā Igūrē weresārīrē pēnemobokuri marī? ⁶⁴Musā, igū basita Marīpūre ñerō āriñirē pésiāa. ¿Naásū gūñarī? āriyupū.

Igū irasū ārimakū pērā, āārīpererā āsū āriñurā:

—Marīpūre Igū ñerō āriñi waja boaburo, āriñurā.

⁶⁵Irasirirā surāyeri Jesúre síku eotú, surifro gasiro merā igūya koyere siabiato, igūrē pá:

—“¿Noā murē pári?” āribokaka! āriñurā. Marīpūya wiire korerā Jesúre āia, igūya diapure burō pānañurā.

Pedro Jesúre masikeregū: “Masíbea”, āridea

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶Pedro garū paia opu wii disipūro ñajārōma yebague doaniyupū. Iro igū doaripoe sugo nomeō paia opu moāboego ejayupo. ⁶⁷Igū peame turo sūma doanimakū iāgō, igūrē āsū āriyupū:

—Mude Jesús Nazaretmu merā āaridita āārā, āriyupo.

⁶⁸Pedro ārigatori merā āsū āri yujuyupū igore:

—Igūrē masíbea. Mu irasū āriñirē pēmasíbirikoa yū, āriyupū.

Irasū āri, iri wii tūroma sārīrō disipūrogo wiriaripoeta āgābo wereyupū.

⁶⁹Moāboego Pedrore dupaturi iā, iro āārīrārē āriyupo doja:

—Īi, Jesús merāmūta āārīmi, āriyupo.

⁷⁰Pedro dupaturi igore ārigatoyupū doja:

—Āārībea yū, āriyupū.

Mérōgā pūrta iro āārīrā Pedrore āriñurā doja:

—Mu diayeta Jesús buerā merāmūta āārā. Mu Galileamūta āārā. Pēmasirōta igūsā irirosū werenía, āriñurā.

⁷¹Igūsā irasū ārimakū, Pedro āriyupū:

—Marīpū pēuro diayeta werea. Yu musārē diaye werebirimakū, Marīpū yūre wajamoāburo. Yu musā werenígūrē masíbea, āriyupū.

⁷²Igū irasū āriripoeta dupaturi āgābo wereyupū. Pedro, āgābo weremakū pēgu, Jesús igūrē: “Āgābo pea wereburo dupuyuro mu yūre masíkeregū, ūrea: ‘Masíbea’, ārigatogūkoa”, āradeare gūñaboka, burō oreyupū.

Jesúre Pilato puro āijadea

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

15 ¹Boyodujimejāripoe āārīpererā judío masaka oparā, paia oparā, murā, Moisés gojadeare buerimasā nerē: “¿Nasirirākuri marī Jesúre?” āri wereniñurā. Werení odo, igūrē sia, āiwāgā, Pilatore wiañurā. ²Pilato Jesúre sērēñayupū: —¿Mūta āārīrī judío masaka opu? āriyupū. —Mu āriñrōsūta igūta āārā, āri yujuyupū Jesús.

³Paia oparā Jesúre: “Īi ñerō iridi āārīmi”, āri, wári weresāñurā.

⁴Igūsā irasū ārimakū pēgū, Pilato dupaturi Jesúre āsū āri sērēñayupū:

—¿Neō yujuberi? Péka! Igūsā murē wári weresārā yāma, āriyupū.

⁵Jesús garū neō yujubiriyupū. Irasirigū Pilato iāgūkakōāyupū.

Jesúre wējédoredea

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶Bojoriku pascua bosenu āārīmakū, Pilato sugu peresugue āārīgūrē masaka wiudoregure wiunayupu. ⁷Iripoere Barrabás wāikugū gajerā romano marā oparārē béoduarā masakare wējēnerā merā peresugue āārīyupu. ⁸Iri bosenu āārīmakū, Pilato pūrogue wārā masaka nerē:

—Mū bojoriku irinarōsūta irika doja! āri sērēñurā.

⁹Pilato ĩgūsārē uyūyupu:

—ĪMusā judío masaka Opure yu wiumakū gāamerī? ārīyupu. ¹⁰Pilato, paia oparā Jesúre ĩaturisā, ĩgūsā ĩgūrē wiamakū masīgū, irasū ārīyupu. ¹¹Paia oparā gapu masakare: “Barrabáre wiuka!” āri gainídoreñurā.

¹²Īgūsā irasū ārīmakū pé, Pilato ĩgūsārē sērēñayupu:

—Musā judío masaka Opu, ārīgū merā gapure, ĩnasirimakū gāamekuri?

¹³Īgū irasū ārīmakū, buro gainírī merā:

—Curusague pábiatú wējēka ĩgūrē! āriñurā.

¹⁴Pilato ĩgūsārē ārīyupu:

—ĪNeéno ñerírē iriari ĩgū, musā irasū ārīmakū?

Īgūsā gapu dupaturi:

—Curusague pábiatú wējēka ĩgūrē! āri gainíñurā.

¹⁵Irasirigū Pilato ĩgūsā ĩgū merā ōārō dujamakū iriduagu, ĩgūsā gāamerōsūta Barrabáre wiuyupu. Jesús gapure tārādore, pūru surarare wiayupu, ĩgūrē curusague pábiatúdoregū.

¹⁶Irasirirā surara Jesúre Pilatoya wii disipūroma yebague āijañurā. Irogue āārīpererā surarare Jesús pūro neeñurā. ¹⁷Pūru suríro buro diariñerē ĩgūrē sāñurā. ĩgūya dipurure pora bero ĩgūsā iriadea berore peñurā. ¹⁸Pūru: “Būremurā aarika judío masaka Opure!” āri gainíñurā.

¹⁹Īgūya dipurure yuku duka merā pá, ĩgūrē siku eotúbiranañurā. ĩgūrē buridarā ñadukupuri merā ejamejājanañurā. ²⁰Pūru irasiri burida odo, suríro diariñerē túwea, ĩgūya surírore sāñurā doja. Irasiri odo, ĩgūrē curusague pábiatú wējēmurā āiñkōñurā.

Jesúre curusague pábiatúdea

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹Īgūrē āiñurā, sugu Cirenemu Simón wāikugure poogure āarādi dujarigūre bokatírīñurā. ĩgū Alejandro, Rufo wāikurā gapu āārīyupu. ĩgūrē bokatírī, Jesús kōadea curusare kōādoreñurā.

²²Gólgota wāikugure Jesúre āijañurā. “Gólgota”, ārīro: “Masakū dipuru boaweadea pero”, āriñuro yáa. ²³Irogue eja, Jesúre ĩgui deko mirra wāikuri merā morēadeare tīdiñurā. Jesús gapu ĩirbiriyupu. ²⁴⁻²⁵Pūru irogue ñamigāgā nueve hora āārīmakū Jesúre curusague pábiatú āiwāgānúkōñurā pama. Odo, ĩgūya suríre: “ĪNoārē dujarokuri?” āriboka birañurā, irire ĩgūsā basi gāme dukawamurā.

²⁶“Īi āsū iridea waja boami”, ārīro: “Īta judío masaka Opu āārīmi”, āri gojadea majírē curusague ĩgū weka pábiatúñurā. ²⁷Jesús merā pērā yajarikurārē gaji curusarigūe pábiatú āiwāgūñurā. Sugure ĩgū diaye gapu, gajigūe kúgapu pábiatú āiwāgūñurā. ²⁸Jesúre ĩgūsā irasirimakū, Maríyuya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta waayuro: “Īgū ñerī irigū irirosū ñerā merā wējēsūgukumi”, āri gojasúdero āaríbu.

²⁹Masaka irogue āarírā Jesús pūro ejanugāja, buridari merā ĩgūrē ĩgūsāya dipure sagui, ñerō wereníñurā.

—Jūū, mū Maríyuya wiire béo, pūru urenu waaró merāta iri wiire dupaturi iri odogukoa, āri wereníbu. ³⁰Irasirigū mū basi tauka! Curusague merā dijarika! āriñurā. ³¹Paia oparā, Moisés gojadeare buerimasāde ĩgūrē āsū āri buridañurā: —Gajerā gapure taumi. ĩgū basi gapu taumasíbemi. ³²Diayeta Cristo, Israel bumarā Opu āārīgū, curusague merā ĩgū dijarimakū ĩarā, marí ĩgūrē būremurākoa, āri buridañurā. ĩgū merā pábiatú āiwāgūñūsūanerāde irasūta āri buridañurā.

Jesús boadea

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³Goeripoe āārīmakū, i nikū āārīpererogūe naítākōāyuro. Ure hora gora naítāyuro. ³⁴Ure hora ejamakūta Jesús buro gainíyupu:

—Eloi, Eloi, ðlama sabactani?  riyupu. Iras   rig : “Y  Op , y  Op   nasirigu y re b ori ma?”  rig  iriyupu. ³⁵Sur yeri iro   r r ,  g  iras   ri gainimak  p r : —P ka! Mar p ya kerere weredupuyudire Eliare siiugu y mi,  r n r . ³⁶Sug   g s  mer m   maw g ,  gui deko piari yosadea y sure yuku yuwague siat , Jes re iiriburo,  rig  soemu yupu. Iras  soemu g ,  s   riyupu:

—  nar  mar ,  g  curusague   rig r  Elias  idijug  aarimak ,  riyupu.

³⁷Jes s b ro gain , k moak  yupu.

³⁸ g  k momak ta Mar p ya wii poekama taribu disip ro k mutari gasiro  mar  gap  mer  yegue dijari, deko mer  yeguesiajayuro.

³⁹Jes s boamak   g , romano surara op :

— i diayeta Mar p  mag    r da umi,  riyupu.

⁴⁰Nomede yoaweyarogue Jes re  n n r .  g s  nome watopeguere María Magdalena  riyupo. Gajego María Santiago,  g  t g  José pago   riyupo. Gajego Salom    riyupo.

⁴¹Jes s Galileague   rimak ,  g r  iritamuner  nome   r n r . Gajer  nome w r    r n r , Jerusal gue  g  mer  waaner  nome.

Jesúya dup re mas gobegue p dea

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³Naimej ri oe   rimak , jud o masaka siu aj r n  n j buro dupuyuro José, Arimatea w ikari mak m  Pilato p rogu  ejayupu. Jud o masaka opar  wotopem    riyupu.  g  Mar p   g yar r  doreburire y gu iriyupu. Irasirigu g iro mar r  Pilato p ro eja, Jesúya dup re y abu s r yupu.

⁴⁴ g  iras   ri s r mak , Pilato p gukak  yupu. Irasirigu surara op re siiu: — Jes s   r r ta boak  r ?  ri s r n yupu.

⁴⁵Surara op   g r : “Boak  mi”,  ri yujumak  p gu, Pilato Jos re Jesúya dup re  idijudoreyupu.

⁴⁶Irasirigu José   r  sur ro gasiro wajari, Jesúya dup re  idiju, iri gasiro mer   mayupu. P r  su gobe mas gobe  t yegue m dea gobegue p yupu. Irasiri odo, iri gobere  t  maj  mer  biayupu. ⁴⁷ g  Jesúya dup re y amak , María Magdalena, gajego María Jos  pago   n r .

Jes s mas dea

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 ¹Jud o masaka siu aj r n  tariadero p r , Mar a Magdalena, gajego Mar a, Santiago pago, gajego Salom , s r r  wajari n r  Jes ya dup re piupeomur . ²Semana   r p rorir n r   g s  nome n mig g , abe mur rir p e Jes ya dup re y adea mas gobegue wa n r . ³Irogu  waar : — No  mar r  iri mas gobe biadea  t  maj r  t p bosar kuri?  ri weren w g n r .

⁴Irogu  ejar , iri gobere biadea  t  maj  mi r  gajerogue oyamak    n r . ⁵Irasirir  iri gobegue n j a, sug  maamu diayemap r  gap  sur ro yoaro   r  borero sənədi doamak    n r .  g r   ar ,  agukak  n r .

⁶ g  gap   g s no mer   riyupu: —Gukabirik  ka! Mus  Jes s Nazaretmur ,  g s  curusague p biat  w j adire  mar  y a. Mas siami.  r  m mi.  ka,  g s   g r  p aderore! ⁷ g  buer r , iras    rimak  Pedror  werer  waaka!  g  mus  dupuyuro Galileague waasiami. Irogu  mus   g r   ar ka  g   r deros ta,  riyupu.

⁸ g  iras   rimak  p , b ro guka naradari mer  waak  n r . B ro g isi , gajer r   g s   deare werebiri n r .

Jesús María Magdalenar  deyoadea

(Jn 20.11-18)

⁹Jes s semana   r p rorir n  boyorip e,  g  mas dero p r  María Magdalenar  deyoar oriyupu. Igo su mo ma pere gaji mo o peru p r bejar  w t  r   g  b owius deo

¹16.1 Judío masaka siu aj r n , sábado   r . ⁵16.2 Semana   r p rorir n no, domingo   r .

ããrĩyupo. ¹⁰ Jesús igore deyoadero pũru, igũ buerãrẽ igo iãdeare werego waayupo. Igũsã buro bujawereri merã orerã iriĩnurã. ¹¹ Igo igũsãrẽ: “Jesús okami, igũrẽ iãbu”, ãrĩ wererire pãrã, buremubiriĩnurã.

Jesús igũ buerire tuyarã pãrãrẽ deyoadea

(Lc 24.13-35)

¹² Pũru Jesús gajerã pãrãrẽ makã tũrogue waarãrẽ deyoayupu. Igũ deyoapũrorigu, deyodosũ deyobiriyupu. Irasirirã igũrẽ iãmasibiriĩnurã.

¹³ Igũrẽ iãmasĩ, pũru igũ buerã ããrĩrõgue waa, Jesús igũsãrẽ deyoadeare wereĩnurã. Igũsãdere buremuduabiriĩnurã.

Jesús igũ buerãrẽ igũyare buedoregu pidea

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Jesús igũ boa, masãdero pũru, igũ buerã pe mojóma pere su gubu suru pãrẽbejarãrẽ igũsã baa doanĩrõgue deyoa, ãrĩyupu:

—¿Nasirirã, yũ masãdea kerere pãkererã, buremuberi, igũsã musãrẽ werekererũru? Buremurĩ opabea musã, ãrĩyupu.

¹⁵ Pũru igũsãrẽ ãsũ ãrĩyupu doja:

—Ããrĩpererogue marãrẽ Marĩpu masakare tauri kerere wererã

waaka! ¹⁶ Yũre buremurã, deko merã wãiyesũrã tausũrãkuma. Yũre buremumerã gapũ peamegue béosũrãkuma. ¹⁷ Yũre buremurã yũ wãĩ merã, yũ turaro merã wãtããrẽ masakague ñajãnerãrẽ béowiurãkuma. Gaji masã ya igũsã dupuyuro werenĩmasibirideare werenĩrãkuma. ¹⁸ ãñarẽ ñeãmakũ, igũsãrẽ ñerõ waabirikoa. Nima iirĩmakũdere pũrĩbirikoa. Pũrĩrikurãrẽ igũsãya mojórĩ merã ñapeomakũ, igũsãrẽ pũrĩrĩ tarirokoa, ãrĩyupu Jesús igũ buerãrẽ.

Jesús ãmugasigue murĩadea

(Lc 24.50-53)

¹⁹ Marĩ Opũ Jesús irasũ ãrĩ were odoadero pũru, Marĩpu igũrẽ ãmugasigue ãĩmurĩayupu. Irasirigu irogue ejaqu, Marĩpu diaye gapũ eja doayupu. ²⁰ Igũ buerã igũ masakare tauri kerere ããrĩpererogue wererã waaĩnurã. Igũsã irasũ weregorenamakũ, marĩ Opũ Jesús igũsãrẽ iritamunĩkõãyupu. Irasirigu igũ turari merã igũsãrẽ iri imurĩrẽ irimakũ irinayupu, masakare igũsã wererire: “Diyeta ããrã”, ãrĩ buremudoregu.

Iropãta ããrã.